

DE DWEPERY, OF MAHOMET DE PROFEET,

TREURSPEL.

Het Fransch gevolgt van den Hr. A. DE VOLTAIRE.

Gedrukt voor het KUNSTGENOOTSCHAP,
Te LEYDEN, bij C. HEYLIGERT,
Boekverkooper in de St. Pieters-Choorsteeg, 1770.

HUNNE

DOORLUCHTIGE EN KONINGKLIJKE

HOOGHEEDEN

DEN HEERE

ERFSTADTHOUDER

PRINSE

EN MEVROUWE

DE PRINSESSE

VAN

ORANJE EN NASSAU,

ENZ.

(ALS DE NAESTE BLOEDVERWANTEN VAN ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING VAN PRUISSEN, AEN WIEN DIT TOONEEL-

STUK, DOOR DEN BEROEMDEN DICHTER AROUET DE VOLTAIRE, EEN- EN ANDERWERF, BIJ DEN NATEMELDEN BRIEF, TOEGEWIJD IS,) WERD DEEZE VERTAELING, MET DIEP ONTZAG EN HOOGE ACHTING, OPGEDRAEGEN, DOOR HUNNEN OOTMOEDIGEN DIENAER,

Uit het Kunstgenootschap

ARS SUPERAT FORTUNAM.

BE-

BERECHT.

De Vertaling van dit Stuk, heeft Ons, in den eerſten opſlag, toegeſcheenen eene onderneeming zoo ſtout als moeilijk te weezen; want, al toetst en herſchaeft men de regels met de uiterſte omzigtigheit, zoo is het bijna onmoogelijk, dat men in onze Spraek getrouwelijk overbrengt die grootſche denkbeelden, kracht, hoogdravenheit en dat ſieraedt van welzeggen, dat den Heer *de* VOLTAIRE gebruikt. Men word veelal door vereischte maet en rijm van 't vaers gehinderd; hoewel Wij gepoogd hebben om dien Poëet, zoo veel doenlijk, nabij te blijven, op dat Wij eenigzints in zijne eer mogten deelen, waer van de kunstkundige, beider Taelen magtig, alleen ſtaet te oordeelen. —— Wij voorzien en weeten teffens, dat Wij ons aen de Berispingen van „ *Ezels, beet op lauwerbuit*, bloot ſtellen; en ten doel ſtaen aen het raezen van den door afgunst verbleekten nijdt, opgehitst door eene meenigte *Franjemaekers*, die niet alleen het leerzaem Schoutooneel; maer, alles, wat met hunne dwaeze neiging en onbezonne meening niet ſtrookt, alſchoon zij zelf de zaek niet verſtaen, meeſterlijk Veroordeelen, zoo niet Verdoemen! „ Hoewel (zegt *Vondel* in het Berecht voor *Salmoneus*) „ het Tooneelſpel zulk een „ rij van Eeuwen in eere gehouden, gehandhaefd en „ ook gehanteerd van Keizeren, Koningen, Vorſten, „ Veldoverſten, Staeten, en Letterwijzen, voor „ geen geweld van eenen hoop Dringeren en Dom„ mekrachten zwicht, nochthans past het den Voor„ ſtanderen der Tooneelen niet altijd ſtomme honden „ te zijn; maer, hunne loffelijke kunst, tegens „ Dwarsdrijvers en Tooneelvlegels te verdadigen, „ op dat het ſtigtelijk Gebruik des Schouburgs in aen„ zien en eere blijve". —— Want, alſchoon iemant

 eene

eene uitgebreïde beleezenheit, ſchrander oordeel en fraeie gedachten bezit, is hij nochthans onmagtig om alle de gezogte Berispingen en beſmettenden Laster, die hij ten loon van zijnen noeſten arbeid bekoomt, te keeren en afteweeren; —— maer, *geen woord meer!* ſchrijft zeeker bij mij hoogstgeſchat Filoſoof, in zijne doorwrochte Letter- en Oudheit-kundige Verlustigingen. —— Best dan, kan en zal den Heer DE VOLTAIRE zelve, dit zijn Stuk, en Onze zaek te gelijk, verdeedigen, waer van Wij het oordeel aen alle weldenkende overlaeten. —— Zoo ſchreef hij, den 20. Januarij 1742, uit Rotterdam:

AEN
ZIJNE MAJESTEIT
DE KONING VAN PRUISSEN, &c.

SIRE!

Ik gelijk thans na de Mekkaſche *Pelgrims, die hun oogen na die Stadt wenden, na dat zij ze verlaeten hebben: ik keere de mijne naer uw Hof. Mijn hart, aengedaen van de goedheeden* UWER MAJESTEIT; *kent geene droefheit; dan die, van niet bij haer te konnen leven. Ik neem de vrijheit om haer een Nieu Afſchrift van dit* Treurſpel van Mahomet *te zenden, waer van het haer voorlang behaegde, de eerſte ſchets te zien. Het is een Schatting die ik betaele aen den Beminnaer der Kunſten, aen den Doorzichtigſten Rechter boven-al aen den Filoſoof, veelmeer als aen den Oppermagtigen Vorſt.*

UWE MAJESTEIT *weet, wat drift mij bezielde, toen ik dit ſtuk opſtelde. De Menſchlievenheit en den Afſchrik voor de Geeſtdrijverij, twee Deugden, die geſchapen zijn om ſteeds bij uwen Troon te ſtaen! hebben*

hen mijne pen bestuurt. Ik heb altoos gedacht, dat het Treurspel *geene gemeene Vertooning moet zijn, die het hart treft, zonder het te verbeeteren. Wat baeten en driften en ongelukken van eenen Held der aloudheit aen het Menschdom, zoo dezelve niet dienen om ons te onderwijzen? Men is 't eens, dat het* Blijspel de Tartuffe, *dat Meesterstuk, 't welk door geene Natie geëvenaerd is, zeer veel nut aen de Menschen gedaen heeft, vertoonende de Huichlarij in al haere lelijkheit. Zou men, in een* Treurspel, *niet beproeven kunnen, om die zoort van Bedriegerij aen te vallen, die te gelijk de veinzerij des een, en de woede des anderen afmaelde? Kan men niet opklimmen tot bij die (befaemde) Schelmen onder de Ouden, doorluchtige Grondleggers van het* Bygeloof *en van de* Geestdrijverij, *die eerst het mes van 't Altaer naemen, om Offerhanden te maeken van de zoodanigen, die weigerden hunne Leerlingen te zijn?*

Zij, die zeggen, dat de tijden dier gruwelen voorbij zijn, dat men geen Barchochebasfen, *geen* Mahometten, *geene* Jannen van Leiden *en dergelijken meer ziet; dat de fakkels des Oorloghs en der Religie geblust zijn; doen, dunkt mij, te veel eer aen de Menschelijke Natuur. Het zelve Vergif bestaet noch, offchoon het minder ondekt word: deeze Pest, die verdooft schijnt, schiet, van tijdt tot tijdt, noch dampen uit; magtig om den Aerdbodem te besmetten. Heeft men, in onze daegen, niet gezien, dat de Profeeten in de* Cevennes, *de zulken van hunnen Aenhang ombragten, die onootmoedig waeren?*

De daed die ik afgemaeld heb is gruwelijk; en, ik weet niet of den Afschrik op eenig Tooneel verder gegaen is. 't Is een Jongkman, deugdzaem gebooren, die, verleid door zijne Bijgeloovige verrukking, vermoord een' Grijsaert dien hij bemind; en die, in den waen dat hij Godt diend, zonder het te weeten, zich aen een'

Vadermoord schuldig maekt; 't is een Bedrieger die den Manslagbt beveeld, en aen den Moordenaer een Bloedschande ter vergelding beloofd.

Ik erken, dat dit den Schrik op bet Tooneel gebragt zij; en Uwe Majesteit *is wel overreed, dat bet niet beboefd dat bet* Treurspel *eenig besta in eene Liefdeverklaering, een Minnenijdt, en een Huwelijk.*

Onze Historischrijvers zelve, ontvouwen ons ijselijker bedrijven, dan deeze, die ik bedacbt beb. Seïde, *weet ten minsten niet dat den geenen die by vermoord zijn Vader is; en als bij den slagb toegebragt beeft, gevoeld bij een berou, alzoo groot als zijne misdaed. Maer,* Mezeray *verbaeld: dat te* Melun *een Vader zijnen Zoon met eigen banden, om den Godsdienst, ombragt*, zonder eenig berou te gevoelen!

Men kend bet geval van beide de Gebroeders Diaz, *waer van d' eene te* Rome, *en d' andere in* Duitslande *was, in bet begin van de Beroerte door* Luther *verwekt.* Bartholomeus Diaz, *in* Rome, *verstaende dat zijn Broeder, te* Francfort, *de gevoelens van* Luther *ombelsde, vertrok van* Rome, *in voorneemen van bem te vermoorden; kwam, en bragt bem om. Ik beb in* Herrera, *een Spaensch Schrijver gelezen:* dat *bij* Bartholomeus Diaz, door die daed veel waegde; maer, dat niets een Man van eer verbaest, wanneer de Vroomheit zyn Leidtsvrou is!

Herrera, *in eene Religie gansch beilig en gebeel vijandig van alle wreedbeit, in eene Religie die de verdraegzaembeit leeraert, en de wraek verbied, was dan overtuigd dat de* Vroomheit *tot den moord, en, ten Vorstenmoord geleid!* En, men zou, van allen zijden, zich tegens zulke Helsche grondregels niet verzetten?

Deeze grondregelen zijn bet, die de Ponjaerd in de band gaven van bet Gedrocbt dat Vrankrijk *van* Henrik de Groote *beroofde! zie daer, bet geen bet Afbeeld-*

sel

ſel van Jakob Clement *op het Outer deed plaetſen*, *en zijn' naem bij de welgelukzaligen! dit is 't, dat het leven koste aen* WILLEM, PRINS VAN ORANJE, Grondlegger van de Vrijheit en Grootheit der Hollanders! *Toen* Salcede *Hem met een Piſtoolſchoot in het hoofd kweſte*, *verhaeld* Strada, *dat* Salcede (*het zijn zijne eigene woorden*) die daed niet dorſt ondernee-men, dan na dat hij zijne ziel gezuiverd had door de Biegt, aen de voeten van een' Dominicaen, en ze met het Hemelbrood verſterkt had! *Herrera zegt*, *zelf iets meer onzinnig en verfoeielijk:*

Estendo firme con el exemplo de nuestro Salvadore Jeſu Christo y de ſu Sanctos.

Balthazar Gerard, *die endtlijk het leven aen dien Grooten Man benam*, *gedroeg zich even als* Salcede!

Ik heb opgemerkt, *dat al de geene*, *die ter goeder trouwe*, *dergelijke misdaeden ondernaemen*, *jongeluiden*, *gelijk* Seïde *waeren.* Balthazar Gerard *had omtrent twintighjaeren.* Vier Spanjaerden, *die benevens hem den eedt gedaen hadden*, *om den* PRINS *te vermoorden*, *bereikten denzelven Ouderdom. Het ſchrikdier* (*moordenaer*) *van* HENRIK DE DERDE, *had niet meer dan drieëntwintighjaeren.* Poltrot, *die den* GROOTEN HERTOGH VAN GUISE *ombragt*, *had vijfentwintighjaeren; dat is de tijdt van de verleiding en van de uitzinnigheit.*

Ik ben, *in* Engelandt *bijkans getuige geweest van het vermoogen dat de* Geestdrijverij *op een jong en zwak gemoet heeft. Een jongeling van zestienjaeren* Shepherd *genaemt*, *ondernam den* Koning GEORGE DE EERSTE, uw Moederlijke Grootvader, *om 't leven te brengen! Wat was d'oorzaek die hem tot die krankzinnigheit bragt? 't Was eeniglijk dat* Shepherd *niet van dezelve Religie met den* Koning *was. Men had medelijden met zijne jongkheit*, *bood hem genade*, *en*

drong hem tot berou aen; hij volharde altoos in 't zeggen: dat het beeter was aen Godt dan aen de Menschen te gehoorzaemen; en dat, zoo ras hij ontslagen was, het eerste gebruik dat hij van die Vrijheit maekte, de Dood van zijnen Vorst zijn zou. Dus was men genootzaekt hem ter straffe overtegeven, als een Ondier dat men wanhoopte te beteugelen.

Ik durf zeggen, dat hij die maer een weinig met de Menschen verkeerd heeft, dikwerf heeft kunnen ondekken hoe ligtelijk men gereed is om de Natuur aen het Bijgeloof te Offeren. Hoe veele Vaders hebben hunne Kinderen verfoeit en onterft! Wat Broeders hebben hunn' Broeders vervolgt door dat jammerlijk beginsel! Voorbeelden in meer dan een Geslacht heb ik gezien.

Zoo de Bijgeloovigheit niet altoos uitmunt door haere ongereegeldheit, die in de Histori der Misdaeden geteld zijn, zij doet in de t'zaemenleving dagelijks al het ontelbaer kwaet dat in haer vermoogen is. Zij verdeeld de Vrienden, en scheid de Bloedverwanten; zij vervolgt den Wijzen, die geen deugdzaem Man blijft, dan op de goedkeuring van eenen Zot, die een Geestdrijver is. Zij geeft altoos geene dolle kervel aen Socrates; *maer, zij band* Descartes *uit een Stadt die een Schuilplaets van de Vrijheit moest zijn; zij geeft aen* Jurieu, *die zich een Profeet waende, magts genoeg om Geleerden, en den Filosoof* Bayle *tot armoede te brengen. Zij band, zij ontrukt aen eene bloeiende Jongkheit, die na de Lessen van den Opvolger des Grooten* Leibnitz *draefd, hunnen Leeraer; en 't is ter herstelling nodig dat de Hemel een'* Koning Filosoof *doet in de Waereld koomen! waerachtig wonder dat hij wel zelden doet! Te vergeefs volmaekt zich de Menschelijke Reden door de Filosofy, die zoo veel voortgang in Europa doet; te vergeefs, vooral Gij* Groote Vorst! *bestaet Gij U te Oefenen, en die Menschelijke Filosofy inteboezemen; men*

men ziet in dezelve Eeu daer de Reden haer Troon aen d'eene zijde verheft, de allerongerijmste Geestdrijverij haere Altaers aen d'andere zijde verheffen.

Men zou mij kunnen Berispen, dat, mijnen ijver te veel toegevende, ik, in dit Stuk, aen Mahomet *eene misdaed begaen doe, waeraen, inderdaet, hij niet schuldig is.*

De Heer Graef van Boulain Villiers *schreef, voor eenige Jaeren, het leven van dien Profeet, hij onderstont hem voor een groot Man te doen doorgaen, dien de Voorzienigheit verkooren had om de Christenen te straffen, en om de gedaente van een gedeelte des Aerdtrijks te veranderen.*

De Heer Sale, *die ons een uitmuntende uitgaef van den* Alkoran *in het* Engelsch *gegeven heeft, wil* Mahomet *doen aenzien, als een'* Numa *en als een* Theseus. *Ik erken dat men hem achten moest, zoo hij wettig Prins gebooren, of, door de keuze der zijnen, tot de Regeering geroepen was; zoo hij vreedzaeme Wetten gegeven had, gelijk* Numa, *of zijn Vaderlanders verdeedigd, gelijk men dat van* Theseus *zegt. Maer, dat een Kemelkooper een Opstant in zijn Vlek aenheft; verbonden aen eenige ongelukkige* Coraciten, *hij hun vroedtmaekt dat hij Redewisseling met den* Engel Gabriel *heeft; dat hij zich beroemt ten Hemel opgetrokken te zijn geweest, en aldaer een Gedeelte van dat Onverstaenbaer Boek ontvangen te hebben, dat op ieder bladtzijde het geringste verstand ontzet; dat, om dat Boek te doen hoogachten, hij zijn Vaderland te vuur en zwaerd vervolgt; dat hij de Vaders ombrengt; de Dochters schaekt; dat hij aen Verwonnenen de keuze van zijn Religie, of den dood geeft; zijn zaeken zeckerlijk die geen Mensch goedkeuren kan, ten zij hij een* Turk *gebooren was, en dat het Bijgeloof in hem al het natuurlijklicht verdoofd had.*

Ik weet dat Mahomet *juist niet stiptelijk het verradelijk stuk bestaen heeft dat het Onderwerp van mijn*

Treur-

Treurspel uit maekt. De Histori zegt alleenlijk: dat bij de Vrou van Seïde, *een zijner Leerlingen, schaekte, en dat hij* Abusofian, *die ik* Zopire *noem, onderdrukte; maer, diegeen die zijn Vaderlandt het* Oorlogh, *en dat in den Naem van Godt aendoen durft, is die niet tot alles bekwaem? Ik heb niet voorgenoomen alleen een waer Geval; maer waere Zeeden ten Tooneele te voeren, de Menschen te doen denken, zoo als zij denken in de omstandigheeden waer in ze zich bevinden, en eindelijk te vertoonen het geen het Bedrog het allergruwelijkste uitvinden, en de* Geestdrijverij *het alleraf-schrikkelijkste verrigten kan.* Mahomet *is hier niets anders als* Tartuffe *met de Wapens in de hand.*

Ik zou mijnen arbeid wel beloont achten, zoo eenige van die zwakke zielen, altoos gereed om de denkbeelden van eene vreemde woede, die niet op den bodem van hun hart is, aenteneemen, zich versterken mogten tegens die ongelukkige vervoeringen, door het leezen van dit Werk, zoo, na in afschrik genoomen te hebben de beklaegelijke gehoorzaemheit van Seïde, *zij tot zich zelve zeiden: waerom gehoorzaem ik blindeling, aen de blinden die mij toeschreeuwen:* Haet, Vervolg, Verdelg hem, die vermeetel genoeg is, om niet van ons begrip te zijn, over onverschillige zaeken, die wij zelf niet verstaen!

Waerom kan ik niet dienstig zijn, om dergelijke gedachten uit het Menschdom te rojen! de Geest van Zagtmoedigheit zou Broeders verwekken, die van Onverdraegzaemheit kan Monsters vormen.

't Is aldus dat Uwe Majesteit *denkt. Het zou voor mij de allergrootste der vertroostingen zijn, te leven nabij dien* Koning Filosoof! *Mijne neiging is gelijk aen mijn ongenoegen; en zoo andere plichten mij wegsleepen, zij zullen de gevoelens nooit uit mij hart wisjen, die ik verschuldigt ben aen dien* Vorst *die denkt*

en

en spreekt als Mensch; die ontvlucht eene valsche deftigheit, onder dewelke zich gestadig verschuilen de Kleinmoedigheit en Onkunde; die zich met vrijheit ondekt, om dat hy niet vreest doorgrond te worden; die altoos wil onderregt zijn, en! die de Allerverlichtste onderwijsen kan!

Ik zal al mijn leven zijn, met het allerdiepste ontzag en met de allerlevendigste erkentenisse,

SIRE!

VAN UWE MAJESTEIT

De zeer nedrige en zeer gehoorzaeme enz.

De Heer DE VOLTAIRE had dit Stuk in het Jaer 1736. vervaerdigd, en aenstonts daer van een Afschrift aen Hoogstgedachte *zijne Majesteit*, *toen Kroonprins van Pruissen*, gezonden; het wierd in 1741. te *Rijssel*, door een der beste Troupen Tooneellisten, die de Provintie oit beschoude, vertoond. Monsieur *La Nouë*, Dichter van het Treurspel *Mahomet de Tweede*, voerde de Rol van Mahomet volmaekt uit. —— Men bevond dat het Stuk in een nieuwe smaek gedicht was; en, een Onderwerp zoo teeder, scheen met zoo veel voorzigtigheit behandeld, dat verscheiden Kerkelijke Persoonen het, in een bijzonder Huis, door dezelve Tooneellisten, begeerden vertoond te zien, en, met genoegen en goedkeuring beschouden. —— De *Kardinael de Fleury*, die, in zijnen hoogen Ouderdom, den geest en vlugheit noch behield, en andere Kerkelijke Persoonen in Vrankrijk, betuigden: dat het met alle omzigtigheit geschreven was. —— Endtlijk, het wierd den 9. Augustus 1742. merkelijk verbeeterd, in *Parijs*, onder den tytel dien het thans draegd, (want het was bevoorens *Le Fanatisme, ou Mahomet le Législateur* genaemt,)

naemt,) vertoond. De Magiſtraet der Stadt, de Staetsdienaers, en andere Mannen van Naem en Kundigheit, oordeelden eenparig, gelijk de evengenoemde doorluchtige Mannen. —— Wederom anderen waeren geërgerd, dat Mahomet, beveelende eenen Moord, zich van zijnen Godsdienſt bediende, om een' Jongelingh, die hij 't werktuig van zijne misdaed maekte, te verleiden en aentemoedigen. —— Die perſoonen, getroffen door de gruwelijkheit der Manſlaght, naemen niet genoeg in oogenſchou, dat dien Moord, als de afgrijslijkſte aller misdaeden, in dit Stuk ten toon geſteld wierd, en dat het wel degelijk niet anders beſchoud moest worden; in één woord, zij bezaegen het van de ſlechſte zijde, waer door men zich gemeenlijk bedriegt; zij hadden zeekerlijk reden zeer geërgert te zijn, blijvende het in dien ſtand beſchouwen; een weinig meer oplettenheit had gewis hen tot bedaeren gebragt; maer, in die eerſte vervoering van hunnen ijver, verſpreiden zij alom: dat het een gevaerlijk Werk was, bequaem om andre *Ravaillacs*, *Clemens*, *Gerards* te verwekken! —— Naer die ſtelling zou dan *Hermioné*, de Vorſtenmoord, *Electra* de Moederſlaght, *Cleopatra* en *Medea* de Kindermoord; *Warnar*, *Geeraerd* en *De Vrek*, de Gierigaerds; *De Dobbelaer* de Speelders, en *Tartuffe* de Huichelaers billijken! De onrechtvaerdigheit tegens dezen *Mahomet* zou dus veel grooter zijn als tegens alle die opgenoemde Stukken; want, de misdaet van den valſchen Profeet is hier in haetelijker dagh geſteld als het misdrijf en de uitſpoorigheit in de opgenoemde Tooneelſpeelen. —— Het is juist tegens *de Ravaillacs*, *Clemens*, *Gerards*, en andere Vorſtenmoordenaers, dat de Heer DE VOLTAIRE dit Stuk in 't licht gegeven heeft; het geen aen een' Man van veel verſtand deed zeggen, dat: *Zoo Mahomet;*

ten

ten tijde van de III. en IV. Hendrik, Koningen van Vrankrijk, en van Willem den Eersten, Prins van Oranje en Nassau, het licht gezien had, dit Werk hun het leven gespaerd zou hebben. —— De Heer DE VOLTAIRE ziende dan dat zich eene gevaerlijke Cabale tegens hem verhief, en de Onbepaelde Magt missende, die aen *Molière* voor zijnen *Tartuffe* te stade kwam, trok, na de Derde Vertooning, zijn Stuk in. —— De schaemteloose Laster bestond daer op in de Nieuwspapieren te verspreiden: dat het *Treurspel van Mahomet*, door het Gouvernement, verbooden was, dus geraekte die logen door gansch Europa bekend, en deed iedereen rekhalzen om het Spel zelve, of eene Vertaling, intezien. —— Het triumfeerde nochthans; want, den 30. September 1751, wierd het achtwerf aeneen ten Tooneele gevoerd, en 't had 'er niet by opgehouden, indien de Reize van *'t Hof*, na *Fontainebleau* daer niet tusscheningekoomen was, gelijk het nu noch, ten spijt van den laster, in gansch Europa, met genoegen vertoond word. —— Drie Vertalingen zijn 'er, onzes weetens van dit Stuk, één in *Prosa*, gedrukt in Amsterdam bij *Hendrik Boussiere*; een noch ongedrukt, onder den Heer *H. W. Rechtering* berustende, en de Derde door den Heer *Anthony Hartsen*, die men ons verzeekerd: dat eerlang ten AMSTERDAMSCHEN- gelijk dan deze ten- HAEGSCHEN SCHOUBURG staet gevoert te worden. —— Ik besluit dit mijn langwijlig, doch hoognoodig Berecht, met de woorden van den voortreffelijken H. K. POOT, het eeuwig sieraed der Nederduitsche Dichtkunde,

„ *Wie kan het schaên dat we, ons verdriet*
„ *Verdrijvende, met Spel de leedige uuren spillen?*

In 's Gravenhage den 26. September 1770. C. SCHAEF.

PER-

PERSONAEDJEN.

MAHOMET.

ZOPIRE, *Opperhoofd* } in *Mekka.*
PHANOR, *Raetsheer* }

OMAR, *Steedehouder* }
SEÏDE, *Slaef* } van *Mahomet.*
PALMIRE, *Slavin* }

GEVOLG *van* MEKKANERS, MUHAMMEDANEN, *en* ARABIËRS.

Het TOONEEL *is in* MEKKA.

DE DWEPERY,

OF

MAHOMET

DE PROFEET,

TREURSPEL.

EERSTE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

ZOPIRE PHANOR.

ZOPIRE.

Hoe! zou ik voor 't Bedrog, voor valsche wondertrecken
Mijne oogen neêrslaen, en, het wierookvuur ontsteeken?
Na ik de Dweperij van hier verbande? Neen.
Zopire draeg de straf van 't Godendom alleen;
Indien gij deeze hand, tot hier toe, vrij van smetten,
Het Oproer koeltren ziet, dat Mekka zal verpletten;
Of hoord, dat oit mijn tong die Muitzucht streeld en vleid.

PHANOR.

In U beminnen wij die toegenegenheit!
Zij voegd aen 't heilig hoofd der Raedtvergaederingen;
Gij zijt rampspoedig; maer, kund Mahomet niet dwingen;
Uw wakkre wederstand vermoeit hem niet; veel eer
Verbitterd gij zijn wraek, en tergt hem langs hoe meer.

't Geheiligd zwaerd der Wet vermoogt gij, zonder schroo-
men,
Verheffen tegens hem, zijn stout bestaen betoomen,
Vertrappen onder U den gloed der vonken van
Een eeuwig Oorloghsvuur, gestookt door dien Tieran!
Die trotse Burger scheen ondraeglijk in uwe oogen,
Zijn nieuwe Godsdienst kostge en Muitzucht noit gedoo-
gen;
Dan tegenswoordig voert hij d'Opperheerschappij!
Medina eerd hem als Profeet! zijn guichlarij
Wist dertig Volkren, door zijn listen, te verkloeken,
Die all' aenbidders zijn van 't misdrijf, dat wij vloeken.
Wat zeg ik? dat vergif heeft deez' gewijde Stadt,
Van huis tot huis, besmet; een hoop verdwaelden, zat
Van yver, ondersteund zijn valsche wonderwerken;
Verspreid het Bijgeloof, om 't Oproer meer te sterken;
Noemt zich zijn Heir, gelooft dat hem een Geest bewaekt,
Hem inblaest, en, alom onöverwinbaer maekt!
De weitsche Burgers zijn met U vereenigd, achten
Uw' wijsen raed, schoon zij die altoos niet betrachten:
De drift tot nieuwigheit, d'opkomende yver, schrik
En bleeke vrees, ontroerd den Staet elk oogenblik.
Dan, al dit Volk, door uw weldaeden mild bejegend,
Omhelst U, smeekt den Vreê die Stadt en Akker zegent!

ZOPIRE.

De Vrede! met dien Schelm! ach, Volk, van moed ontbloot,
Verwacht een slavernij, veel straffer dan de dood.
Dien zulk een Afgod, vleid, bewierookt zijn vermoogen;
Maer, weet, zijn magt zal U verpletten voor elks oogen.
Voor mij, ik draeg en zweer hem endloos mijnen haet;
De wonde van mijn hart blijft ongeneesbaer, laet
Ons trachten, hij en ik, dat wij elkaer verderven!
d'Ontmenschte deed mijn Vrou, deed bei mijn Kindren
sterven,
Dan, in zijn Leger richtte ik zelv een bloedbad aen;

De

De dood van zijnen Zoon verheerlijkt mijn beſtaen;
De fakkels, die den haet ons gaf, met eigen handen,
Verdoofd, verteerd geen tijdt; maer, doetze feller branden.

PHANOR.

Behou dien haet voor U; en, openbaerze niet;
Maer, Offer het Gemeen uw innig zielverdriet.
Wanneer gij deze Stadt in 't Oorlogh ziet onſtooken,
Word dan uw huis herſteld; is dan uw bloed gewrooken?
Gij blijft berooft van Zoon, van Dochter, Broeder, Vrou,
Verderf den Staet niet, die noit wankelde in zijn trou.

ZOPIRE.

De Staeten worden 't meest door angst en ſchrik verlooren.

PHANOR.

Dikwerf vergaenze, door te fieren moed en tooren.

ZOPIRE.

Dat zij vergaen!

PHANOR.

Gij waegd een Schipbreuk, daer alreê
De Haven zich ondekt; na gij de wilde zee
Van weêrſpoed hebt doorzeild. De Hemel, meêr geneegen,
Schonk U één middel om dien Booswigt te beweegen.
De jeugdige Palmire, in Legers opgevoed,
Wierd door U opgedigt, begruist van ſtof en bloed,
Zij ſchynt een Engel die den Vrede ons komt verklaeren,
En die van Mahomet de gramſchap doet bedaeren.
Ook eiſcht hij haer, door zijn Gezanten, van uw hand.

ZOPIRE.

Gij wilt dan, dat ik dien verwoeden Dwingeland,
Met die volmaekte ſchat, zal anderwerf verrijken?
Hoe! daer zijn boos bedrog ons middagklaer kon blijken,
En, daer zijn' arm 't ganſche Ooſt verwoest en keetend, zal
De zagtſte aentreklijkheit, zijn gramſchap ten geval,
Die jonge ſchoonheit, dan den prijs zijn van zijn' woede?
'T Is niet dat ik, die mij na 's levens eindpael ſpoede,
Den trotſen Mahomet beſchou met minnenijd;

 Neen,

Neen, dit gevoelig; maer, bekommerd hart, door ſpijt,
Verdriet en jaeren, ganſch verouderd, kend geen liefde,
Gevoeld geen dwaeſe drift die 't blaeken doet, of griefde;
Maer, 't zij in 't algemeen de ſchoonheit vaek bekoord,
En onze neiging trekt, aleer men haer noch hoord;
't Zij dan, dat ik, beroofd van Kindren, Vrou, en Maegen,
Dien nacht der droefheit vind verdreven in haer klaegen;
Ik weet niet welk een drift die neiging buigd, hoe dan
Mijn diep verwondert hart meer rust genieten kan!
Het zij 't de zwakheit is, of reden; kan ik lijen,
Dat dit Gedrocht, in haer bezit, zich zou verblijen?
Ik wenſchte, dat zij aen mijn wenſch voldeed, en dat
Zij haer verblijf, haer rust bij ons verkooſen had;
Ik wenſchte, dat haer hart, geraekt door mijn weldaeden,
En Mahomet, en al zijn aenhang kon verſmaeden.
Zij wil mij ſpreken in deez' ſtille galerij,
Niet wijt van 't Outer van mijn Huisgoôn. Laet ons vrij;
Zij komt; haer voorhoofd, dat het eerbaer rood kan tarten,
Vertoond de deugd van 't hart, die uitblinkt in haer ſmarten.

TWEEDE TOONEEL.

ZOPIRE, PALMIRE.

ZOPIRE.

Aenminnig voorwerp, dat het lot des Oorloghs, aen
Mijn zwakheit gunſtig, in mijn magt deed overgaen,
Gij zijt hier in geen hand die ſtreng regeerd gekoomen;
Geen ongeluk ſtaet U in deeze plaets te ſchroomen;
Men acht uw ſchoonheit en beminnenswaerde deugd.
Spreek, zoo mijn magt iets tot genoegen aen uw jeugd,
Toebrengen kan, ik uw begeertens mag volmaeken,
Zal mijnen laetſten dagh mij 't hoogst geluk doen ſmaeken.

PALMIRE.

Ik ſints twee maenden, aen uw Hof, in ſlavernij,

Vergeef 't balstuurig lot mijn ongeval, en mij
Veroordeeld ziende tot verdriet, staek mijne klachten;
Naerdien uw goedheit al mijn rampen kan verzagten.
Door die grootmoedigheit bemoedigt, smeekt mijn hart,
Dat uw weldaeden smaekt, verligting in zijn smart;
En 't durft aen Mahomets verzoek zijn wenschen voegen.
Hij eischt mijn vrijheit; mogt uw gunst hem vergenoegen,
Ik hem ondekken, dat ik, naest den Hemel, en
Zijn voorzorg, alles aen Zopire schuldig ben.

ZOPIRE.

Aldus blijft gij de boei van Mahomet beklaegen,
Geen huilende Woestein, noch Heir, kan U mishaegen!
Dat zwervend Vaderlandt is hoogst van U bemind.

PALMIRE.

Het Vaderlandt is 't Oord daer zich het hart verbind.
'k Ben Mahomet verplicht, hij vormde, door de reden,
'tGevoelen van mijn hart, naer zijne Wet en Zeeden;
Zijn Vrouwen hebben mijne opgaende jeugd bestierd.
Haer woonplaets, daer den Vreê gekweekt word en gevierd,
Verstrekt een' Tempel, daer zij 't heilig hart verheffen;
Daer zij, door hem bemind, geen ongeluk bezeffen.
De dagh mijns tegenspoeds, helaes! die naere dagh,
Was d'eenigste die haer verblijf ontrusten zag!
Mijn Heer, heb meêlij met een ziel, verstikt in klachten;
Maer, noit verwijdert van die plaets met haer' gedachten.

ZOPIRE.

'k Heb U verstaen, Mevrou, gij hoopt dan op de hand
En wederliefde van dien woesten Dwingeland!

PALMIRE.

Ik draeg hem diep ontzag, mijn Heer! en, opgetoogen,
Schrikt mijn beklemde ziel, om zijn geducht vermoogen.
Met dat groot Huwlijk heeft mijn hart zich noit gestreeld,
Dien luisterbreeden glans word geen Slavin bedeeld.

ZOPIRE.

Ach! wie ge ook zijt, d'Ontmenschte is mooglijk niet gebooren

Tot uw' Gemael, noch gij om zijn bevel te hooren.
Gij schijnt gesprooten uit een bloed, dat Wetten smeed,
Voor d' Arabier, die stout in 't spoor der Vorsten treed.

P A L M I R E.

Ons hart was nimmer met die hovaerdij belaeden.
Wij, Ouderloos, Slavin, en onbekend! versmaeden,
In onze boeien, al den hoogmoed die wij zien;
Want, alles is ons vreemd, behalven Hem dien 'k dien.

Z O P I R E.

Hoe! alles is uw vreemd! kan U dien staet behagen?
Hoe! diend ge een' Meester! kend gij Bloedverwant noch
Maegen?
Alleen in mijn Paleis, van Kinderen beroofd,
Hadd' ik mijn' Ouderdom een' steun in U beloofd;
Mijn voorzorg dacht U een meer gunstig lot te geven,
En d'onrechtvaerdigheit van 't mijne te weêrstreven;
Maer, neen, mijn Vaderstadt en Wet, baerd U verdriet.

P A L M I R E.

Hoe kan ik d'uwe zijn? 'k behoor mij-zelve niet!
Uw' goedheit is mij waerd'! zult gij mijn smart gedoogen?
Ik ben door Mahomet als Dochter opgetoogen.

Z O P I R E.

Gerechte Goden! welk een Vader, dien 'k mij schaem!
Hij! 't snoodste Monster?

P A L M I R E.

Ach! wat ongehoorde naem
Geeft gij, mijn Heer, aen hem, wien zoo veel Staeten eeren;
Hem, 's Hemels Afgezant, die ons zijn Wet kwam leeren.

Z O P I R E.

Zeldzaeme dwaling van het sterfelijk geslacht!
't Begeeft mij alles, om Altaeren, rijk van pracht,
Aen dat straffschuldighoofd te stichten, dat ik spaerde;
Dat, stijgende op den troon, zich van mijn wraek bewaerde.

P A L M I R E.

Gij doet mij beeven, noit aenhoorde ik vreemder tael!

Mijn

Mijn' ooren klinken op 't afgrijsfelijk verhael!
Mijn neiging, ik belij 't, en mijne erkentenisse
Gaf U 't vermoogen op mijn onbevlekt gewisse;
Maer, dezen laster, die mijn' Hoeder schend en hoond,
Maekt dat die neiging schrikt, en zich weêrspannig toond.

ZOPIRE.

ô Bijgeloovigheit! Gedrocht dat 's Menschen zinnen
Van menschlijkheit onbloot, wanneer gij veld kunt winnen.
Helaes! Palmire, hoe beklaeg ik U! Gij word
Misleid; zie hoe mijn oog, mijn's ondanks, traenen stort

PALMIRE.

Gij weigert mij!

ZOPIRE.

Gewis. Kan ik U overgeven
Aen dat heerszuchtig Mensch, in gruwelen bedreven?
Hem, die uw buigzaem hart misvormd tot Dweperij.
Ja, ik geloof in U een schat te zien, die mij
Uw' Mahomet noch meer strafwaerdig doet beschouwen;
Maer, wat wil Phanor!...

DERDE TOONEEL.

ZOPIRE, PALMIRE, PHANOR.

ZOPIRE.

Hebt ge iets wigtigs ons te ontvouwen?

PHANOR.

Ja. Aen de Poort der Stadt, die ge aen mij over liet,
Van waer men 't vruchtbaer veld van Moad duidlijk ziet,
Is Onar, in den naem van Mahomet, verscheenen.

ZOPIRE.

De gruwzaeme Omar! zoud' ik hem gehoor verleenen?
Hem! die de dwaeling aen zijn krijghskaros geleid;
Die den Tieran voorheên bevogt, wien hij nu vleid
En aenbid, die op hem zijn Vaderlandt wou wreeken?

PHANOR.

Misschien bemind hij 't noch. Min vreeselijk in 't spreeken,
Draegd hij het Zwaerd in d' een, d' Olijf in d' andre hand,
Hij bied onze Overstens den Vrede, als 't waerdste pand;
Vraegd om een' Gijselaer, en heeft dien straks ontvangen.
Seïde is met hem.

PALMIRE.

„ Hoe! Seïde! Mijn verlangen
„ Is dan vervuld!

PHANOR.

Gij zult hier Omar aenstonds zien.

ZOPIRE.

Men moet hem hooren. Ga, Mevrou, zijn oog ontvliên.

VIERDE TOONEEL.

ZOPIRE, PHANOR.

ZOPIRE.

Moet ik dan Omar zien! wat heeft hij voortedraegen?
ô Goden van mijn Landt, en mijn verstorven Maegen!
Die, dertig Eeuwen, het geslacht van Ismaël
Verdeedigd hebt; Gij Zon, geheiligt licht, dat, snel
In uwen loop, ons toond het beeld dier hooge Goden,
En, door hun licht verlicht! verdelgd dien Oversnooden,
Aenschoud en ondersteund het billijk recht, dat ik,
Met magt, gehandhaefd heb, tot aen dit oogenblik.

VYFDE TOONEEL.

ZOPIRE, OMAR, PHANOR, GEVOLG VAN MUHAMMEDANEN.

ZOPIRE.

Wel nu! na zes jaer' tijds, moogt gij weêrom betreeden
Den grond van 't Vaderlandt, wiens vrijheit, recht, en zeeden,

Uw

Uw arm verdeedigd; maer, uw hart verraeden heeft.
Noch heugd deez Stadt den roem die gij hier hebt beleefd.
Verlaeter onzer Goôn, verlaeter onzer Wetten!
Durft gij dit heilig Oord ontwijen en bezetten?
Beſtaet gij, ſchaemteloos, die ongehoorde daed?
Dient gij een' Rover, dien men moest verdelgen? Laet
Ons hooren wat gij wilt?

O M A R.

Genade aen U betoonen.
Het medelijden des Profeets wil U verſchoonen,
Om uwe jaeren, uw geleeden ongeluk;
Om uwen moed vooral en uitgeſtaenen druk,
Hij bied aen U die hand, die U kan nedervellen;
Zijn gunst begeerd, dat ik den Vrede U voor zal ſtellen.

Z O P I R E.

Een laege Muiter, durft, zoo ſtout als onbeſchaemd,
Den Vrede aenbieden doen, daer hem 't verzoek betaemd!
Gedoogd gij, Goden! dat dien Booswicht zijn misdrijven
Volvoere, en 't Oorlogh, of den Vrede, ons voor zal ſchrijven?
En gij, die 's Dwinglands wil, mij, op zijn' last, verklaerd,
Staet gij niet ſchaemrood dat uw mond dien openbaerd?
Hebt gij hem niet gekend toen hij zich ſlaefs betoonde,
En, zonder eer en goed, als Burger, bij ons woonde?
Wanneer hij verr' was van den roem dien gij verbreid.

O M A R.

Uw ziel, gewoon aen uw onwaerdige achtbaerheit,
Kend geen verdienſten; maer, wil allen menſchen weegen
Aen het gewigt dat U den voorſpoed heeft verkreegen!
Weet gij noch niet, gij trots en opgeblaefen mensch,
Dat het Gewormte, in 't gras begraeven naer zijn wensch,
En ook den Arend, hoe heerschzuchtig opgevloogen,
In Niet herkeeren voor des Albcheerſchers oogen?
De Stervelingen zijn gelijk; het is geen bloed,
Maer, 't is de deugd alleen die ons hen achten doet.
Hij heeft aen 't bloed van zijn Voorouders geen verplichting;

Des Hemels gunst bekroonde alom zijn krijgsverrichting.
Dus is de Sterveling dien ik als Meester ken!
Hij, d'eenigste in 't Heelal, wien 'k eerbied schuldig ben.
All' 't Menschdom moet eenmael naer zijne Wetten leven,
En, ik heb de Eeuwen daer het voorbeeld van gegeven.

ZOPIRE.

Ik ken U, Omar, die, in Staetkunde uitgeleerd,
Door die onzinnige beschrijving, mij braveerd.
Vergeefs wist ge elders al de Geesten te verblinden;
Het geen uw Volk aenbid zal mijn' verachting vinden.
Verban het snood bedrog; zie, met oplettenheit,
Hoe die Profeet, niet U; maer, iedereen, misleid.
Beschou in Mahomet een' mensch, wiens harssenschimmen
Uw zotte inbeelding tot den Hemel doet opklimmen.
't Zij ge een Bedrieger of Geestdrijver zijt, sta af;
Bedien U van het licht dat U de reden gaf,
En oordeel nevens mij, gij zult in hem ondekken
Een' Keemeldrijver die veel Oproers dorst verwekken;
Die, bij zijne eerste Vrou, moetwillig, elk bedroog;
Onze afgeleefden, door zijn droomen, tot zich toog;
En, als een' Muiter, voor mijn voeten, lag gebonden;
Door veertig Oudsten wierd in ballingschap verzonden;
Een' alte lichte straf, die hem in 't kwaed verhard;
Naerdien hij, vluchtende met Fatima, ons tzard,
Zich in Spelonken bergd en onderaerdtsche Hoolen.
Zijn Leerelingen, (die langs Stadt en Landen doolen,
Vervolgt, verdreven, en met keetenen belast,)
Bestierende, tot zij, van woede ook aengetast,
Door hun venijn eerlang uw Vaderstadt besmetten.
Gij zelv', gehoorzaem aen de Reden nog, en Wetten,
Begeerde dat vergif te stuiten in zijn' loop;
Ik zag, gelukkiger en billijk, U, dien hoop
Ontzinden, en hun Hoofd, voorheên, met moed, bestrijen,
Wiens juk gij heeden draegd, wiens hoogmoed gij moet lijen!
Is hij een waer Profeet, hoe! dorst gij weêrstand bien?

Is 't een Bedrieger, moogt gij dien nae d'oogen zien?

O M A R.

Wanneer die groote Man zijn' loop begon, begeerde
Ik in mijn' yver; die de kennis noch onbeerde
Van zijn' volmaekten roem, zijn' ondergang; maer, mij
Gebleeken zijnde, dat hem 's Waerelds heerschappij
Beschooren was, heb ik, voor hem, mij neêrgebogen,
Verlicht door 't vuur van zijn begaeft verstand; mijne oogen
Beschouden, met vermaek, zijn' onbepaelden loop.
Welspreekend, onverzaegt was hij alom, de hoop
En lust van 't Volk; hij dorst bestraffen en vergeven!
Ik zelv' verbond mijn lot aen zijn roemruchtig leven:
De Tronen, de Autaers, zijn het loon van zulk een daed.
Ik was, als gij, 'k erken 't, verblind in mijnen haet;
Maer, open gij, als ik, uwe oogen, en verander.
Dan, zonder dat ik mij verheffe, daer ge elkander
Verwoed vervolgt, doe dit: naerdien ge uw Burgerij
En Broedren zuchten hoord; uw Goden lastren! Gij
Val aen de voeten van den Held wien ge onderdruktte,
Kom, kus de hand, waer voor al 't Oosten nederbuktte.
Aenschou, na hem, mij d'Eerste in mogenheit en eer;
Het ampt voor U is zeer voortreffelijk, mijn Heer,
Om edelmoedig voor dien nieuwen Heer te buigen.
Denk, wien wij waeren! wien wij zijn, eischt geen' getuigen,
Het blind en zwakke Volk, tot dienstbaerheit gewend,
Verbaest zich en gelooft, gehoorzaemd hem in 't end!
Kom met ons, zoo gij schroomt te Dienen, kom Regeeren;
Deel onze Grootheit, laet uw bijzijn ons vereeren;
Ontrek u niet; maer, moê van het vervolgen, geef
Een voorbeeld aen 't Gemeen, op dat het voor U beev'.

Z O P I R E.

't Is U, en Mahomet, en allen, zijn's gelijken,
Dien ik wil beeven en mijn grimmigheit doen blijken.
Gij wilt dat ik, het Hoofd van een' geduchten Raed,
Een' Oproermaeker kroon, wiens helsch bedrog ik haet!

Ik

Ik zal niet lochnen dat uw Meester, die, vermeetel,
Door veel voorzigtigheit en moed, den hoogen Zeetel
Beklom, veel gaeven heeft. Neen! Ik ken zijnen aert;
Bezat hij deugd en trou, hij was mijne achting waerd';
Maer, Omar, uwe Held is trouweloos! veelvuldig
Aen schellemstukken en geweldnarijen schuldig.
Hou op, verhael mij niets van zijn zagtmoedigheit,
Ik ken die groote kunst, zijn wraek stond lang bereid.
Het Oorloghslot heeft hem zijn waerdste pand ontnoomen;
Mijn hand doorstak zijn Zoon, ik heb dat bloed doen stroomen,
En hem verbande ik uit zijn Vaderlandt; mijn haet
Blijft onverzoenbaer. Hij, die na mijn leven staet,
Moet mij verdelgen, wil hij deeze Stadt bewoonen.
Een Man van eer moet den Boosdaeder noit verschoonen.

OMAR.

Wel nu! op dat ik toon dat Mahomet vergeeft,
Op dat gij 't voorbeeld kiest dat hij gegeven heeft;
Verdeel met hem den Buit, deel aen uw' Stam den Zeegen,
Dien wij, door 't Oorloghsrecht, op Koningen verkregen.
Stel op den Vrede, en op Palmire, een' hoogen prijs;
All' onze Schatten zijn voor U.

ZOPIRE.

Gij geeft bewijs,
Dat, tot mijn oneer, gij den Vrede denkt te koopen,
Voor schatten, die hij door zijn hebzucht op deed hoopen,
Het loon van 't schelmstuk dat hem aenkleeft; bovendien
Eischt gij Palmire op nieuws in slavernij te zien!
Zij, veel te deugdzaem om zijne Onderdaen te wezen,
Heeft voortaen het geweld des Dwingelands niet te vreesen,
Die onze Wet verderft en onze Zeeden hoond.

OMAR.

Gij spreekt als Rechter, die zich onverzoenbaer toond,
En, op zijn Rechterstoel, den schuldigen doet schrikken.
Denk als een Staetsman; laet de Vrede al 't Landt verkwikken;

Spreek,

Spreek, handel, en verdraeg met mij, als Afgezant
Van een doorluchten Man en Koning.

ZOPIRE.

Door wat hand
Is hij gekroond! wie heeft ten Rijkstroon hem verheven?

OMAR.

De Zege. Ontzie zijn magt die U den Vreê wil geven.
Die Overwinnaer hegt d'onsterfelijke faem
Van Vredemaeker aen zijn' luisterrijken naem!
Zijn Leger staet noch aen de Saïbaersche stranden;
Maer, ook slagvaerdig om uw' Vesten aen te randen.
Behouden wij, indien ge mij gelooft, het bloed
Dat hier te stroomen staet; mijn Koning, min verwoed
Dan gij, wil U hier zien en spreeken.

ZOPIRE.

Wat wij hooren!
Hij? Mahomet!

OMAR.

Hij zelf bezweerd U.

ZOPIRE.

Mijne tooren
Ontziet de heilge plaets waer in wij staen: indien
Ik Meester was, zoud gij uw straf in 't antwoord zien.

OMAR.

Zopire! uw valsche deugd verwekt mijn mededoogen;
Maer, uw gezag heeft hier te naeu bepaeld vermoogen,
Terwijl een slegte Raed de magt met U verdeeld:
Ik gae daer heên, en hoor wat zijn besluit beveeld.

ZOPIRE.

Ik volg: wij hooren, wie daer zal gehoor verwerven.
Voor 't Vaderland, mijn Wet, en Goden, zal ik sterven;
Kom uw godlooze stem, die 't Godendom braveerd,
Daer leenen aen een' Schelm, die Recht en Wet onteerd;
Aen een' Bedrieger, die gewapend ons doet smeeken.

ZESDE TOONEEL.

ZOPIRE, PHANOR.

ZOPIRE.

Kom Phanor, dat wij dien Verrader tegenspreeken;
Hem hier te dulden en verschoonen, is verraed.
Vernietigen wij straks zijn toeleg; gaen wij; laet
Ons zijn hovaerdigheit verwarren, en, hem straffen;
Of delven wij het graf dat ons de rust zal schaffen.
De liefde tot de deugd gedoogd niet, dat ik aen
Den vijand van den Staet mijn vriendschap toe mag staen.

Einde des Eersten Bedrijfs.

TWEEDE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

SEÏDE, PALMIRE.

PALMIRE.

Wat Godheit leidde U hier in mijne slaefsche elende?
Herzie ik U Seïde! Is mijnen ramp ten ende?

SEÏDE.

Bekoorende oorzaek van mijn vreugde en ongenucht,
ô Eenig voorwerp van mijn traenen en gezucht!
Palmire, die mij wierd ontrukt, door 's vijands handen,
Bij 't Leger des Profeets, aen Saïbares stranden,
Op dien bedroefden dagh, die noch mijn ziel ontroerd!
Daer gij, onaengezien mijn klacht, ten prooi vervoerd,
Mij, magtloos, uitgestrekt op dooden, moest verlaeten!
Daer schreidde ik om de dood; maer, 't schreien kon niet baeten!
ô Mijn beminde! in welk een maelstroom van verdriet
Bedolfme, om uw gevaer, de zwarte droefheit niet!
Hoe zogt mijn gloed, mijn vrees, mijn ongeduld, mijn traenen,
De traegheit van den dagh der wraek toen aen te maenen;
En, hoe verhaeste ik vaek den storm, te lang vertraegd,
Dat uur der slagting, dat mijn' bloeddorst zoo behaegd!
Om 't godloos Mekka, tot den grond toe, aftebranden,
Waer in Palmire schreidde en zuchtte in slaefsche banden!
Tot endlijk Mahomet, met ons verdriet begaen,
Wiens hoog bevel en wil geen Stervling durft weêrstaen,
Deed Omar treeden in dit Oord der slavernijen.
Ik hoorde 't, vloog, zogt U van 't dienstbaer juk te vrijen;
Men vraegd een' Gijselaer, ik biê mij aen, en raek
Hier binnen, daer ik mij, om U, gevangen maek;

En

En, daer ik met U ſterf.

PALMIRE.

Seïde! eer gij mijn klachten,
De hevigheeden van mijn wanhoop kwaemt verzagten,
Door uw gewenschte komst; wierp ik mij, beevend, voor
Mijn' ſtouten Schaeker neêr, en, bad hem om gehoor.
Gij ziet, ſprak ik, 't geheim mijn's boeſems, ach! mijn leven
Is in het Leger! wil mij 't eenigst goed hergeven,
Waer van ik, door uw hand, geſcheiden ben! maer, neen;
Zijn wreedheit ſtoort zich aen geen klachten noch gebeên!
Zijn weigering deed mijn' onſtelden geest verſchrikken;
Mijn hart was levenloos; geen' hoop kon 't meer verkwikken;
De ſchaduw van de dood verduiſterden 't gezicht,
Tot dat Seïde, in 't end, mijn rampen heeft verlicht.

SEÏDE.

Wie is die Sterveling, dien gij dus hebt te duchten?

PALMIRE.

Zopire. Hij ſchijnt zeer bewoogen met mijn zuchten;
Maer, zijn geſtrenge deugd weêrſtreefd me, en zegt mij aen,
Dat ik niet hoopen moet; dat niets mij kan onſlaen.

SEÏDE.

De ontmenschte heeft gewis zich ſchandelijk bedrogen.
Mijn Meester Mahomet, of Omar, kan zijn poogen
Verijdlen, door zijn magt. Uw Minnaer zal, misſchien,
(Ik durf mij noemen bij die Helden, en bedien
Mij mooglijk van een hoop waer van ik eer moest zwijgen.)
Uw traenen dempen en uw vrijheit weêr herkrijgen.
De Hulp van Mahomet, die Koningen verſloeg,
Wiens heilige Banier ik in het Leger droeg,
Wiens hand de Muuren van Medina heeft doen vallen,
Zal 't vloekbaer Mekka ook verwoesten; zijne wallen
En trotſen Raed voor ons verneedren. Omar is
Reeds in de Stadt; het Volk toond die onſteltenis,
Dien afſchrik niet, die een Verwinnaer kan verwekken.
Hij zal 't groot oogmerk, dat hem hier geleid, ondekken.

PAL-

PALMIRE.

De dappre Mahomet bemind ons, ja; hij zal
Mijn keetens breeken, en de harten, die hem al
De rust verschuldigt zijn, haer wenschen doen erlangen;
Maer, hij is verr' van ons, en wij zijn hier gevangen.

TWEEDE TOONEEL.

PALMIRE, SEÏDE, OMAR.

OMAR.

Uw boeien zullen ras verbrooken zyn, hoop gij;
De Hemel mind U, en de Koning nadert.

SEÏDE.

Hij!

PALMIRE.

't Zeeghaftig hoofd des Heirs, mijn Vader!

OMAR.

Zijn beveelen
Zijn reeds volbragt, die ik den Raed had meê te deelen;
De geest van Mahomet sprak door mijn' mond: „ Gij weet
„ Dat die doorluchtighe en begunstigde Profeet
„ Van Hem die voorzit in den strijd, in uwe muuren
„ Het licht ontving; een roem die d' eeuwen zal verduuren!
„ Hij heeft zich Heer en Steun der Koningen gesteld;
„ En weigerd gij het recht een's Burgers aen dien held!
„ Komt hij U kluisteren, vervolgen, of bederven?
„ Neen; hij komt, door zijn Leer, uw aller hart verwerven.
Meer als een Rechter scheen bewoogen op die tael;
De geesten wankelden, verbaest op mijn verhael.
Zopire, duchttende de heerschappij dier rede,
Verzaemeld al het Volk, en tracht, op zijne bede,
Een steun te vinden; maer, ik kom hem voor; men hoord
Mijn stem, en, op mijn' raed, onsluit het Volk de Poort.
Na eene ballingschap van vijftien volle jaeren,

Keerd Mahomet, herziet zijn' haerdsteên en altaeren.
Hij treed ter Stadt in; daer hem meenig oorloghsheld,
Met Ammon, Ali en Hercide, vergezeld.
De meenigte, verdeeld in haer genegenheeden,
Aenschout met vreugd hem, of met schrik, ter Poorte intreden.
Daer is 'er, die gelooft een' moedig' Held te zien;
Een ander lasterd, dreigd, of durft noch weêrstand bien;
Terwijl een derde, voor zijn voeten neêrgeboogen,
Hem aenbid, die omhelst, met traenen in zijne oogen.
Wij doen, door blij gejuich, aen dat onrustig Volk,
Den Naem van d'Oppermagt, en Mahomet zijn Tolk;
Van Vrede en Vrijheit, in de keetlende ooren klinken.
Zopire, en zijn Gevolg, laet zich den moet ontzinken;
En, braekt in 't end een vuur van woede en gramschap uit.
In 't midden van 't geschreeu komt Mahomet, besluit
Het onderling Bestand, en, doet het kenbaer maeken;
Maer, ziet uw' Meester met d'Olijftak zelf genaeken.

DERDE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR, SEÏDE, PALMIRE, GEVOLG *en* MUSULMANNEN.

MAHOMET.

Ô Steunsels van mijn hooge en onverwonne magt,
Grootmoedige Ali, die uw fieren moed en kracht
Met Moad, Ammon en Hercide, aen ons betoonden,
Keerd weder, Helden! tot het Volk, dat wij verschoonden;
Gaet, onderwijst het, in mijn' naem, de waere Leer,
Belooft, bedreigd, zorgt dat de waerheit hier regeer,
En d'Almacht word gediend; vooral dat men haer nader
Met eerbied en ontzag. Gij hier Seïde?

SEÏDE. Ô Vader
En Koning, 's Hemels hand, die U bestierd en leid,

Geleidde mijnen gang; ik, tot uw' dienst bereid
Om alles te bestaen; om voor uw' roem te sneven,
Heb, ja, 't bevel verhaest.

MAHOMET.

Had ik U last gegeven?
Die meer doet als zijn plicht, doet niet gelijk 't hem past.
Ik dien mijn' Zender; gij, wees vaerdig op mijn last.

PALMIRE.

Ach! laet zijn ongedult, mijn Heer, U niet mishagen,
Wij, opgevoed bij U; van onze kindtsche dagen,
Zijn, van de jeugd af, aen elkanderen gewend.
Helaes! mijn leven is een schaekel van elend!
Wijd van U, wijd van hem, moest ik gevangen kwijnen;
Zal dan uw blijde komst mijn blijschap doen verdwijnen?

MAHOMET.

Palmire, 't is genoeg, ik lees in uw gemoet:
Dat niets U schrikken, niets uw hart verbaesen doet.
Ga, ondanks onze zorg, voor d'Altaers en de Troonen;
Wij zullen, op uw' beê, zijn stout bestaen verschoonen;
En waeken over U en onzen ganschen Staet.

tegen Seïde *tegen Palmire:*

Gij, volg mijn' Helden; Gij, Palmire, vrees den haet
Die ons Zopire draegd; dien Godt van heeten harte.

VIERDE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR.

MAHOMET.

Manhaftige Omar blijf; 't is tijd dat ik de smarte,
De diepte van mijn hart, U open; want, gij weet
Dat mij de traegheit der Beleegering veel leet
Toebrengen, en den loop mijn's levens kan bepaelen.
Laet ons het Menschdom, in zijn dwaeling, (eer de straelen
Der zuivre waerheit het beguicheld oog verlicht,)

Geen' tijdt verleenen om te denken aen zijn' plicht.
't Gemeen, mijn vriend, is met vooroordeel vaek bezeeten.
Gij zult die Hemelspraek, dat Volksgerucht ligt weeten:
't Geen aen den Afgezant een's Gods 't Heelal beloofd,
Die, binnen Mekka, als gewettigd Opperhoofd,
Zou treeden, en den Vrede op 't Aerdrijk doen beminnen;
En ik kom, door mijn komst, d'Afgoderij verwinnen.
Maer, onderwijl dat zich mijn Heir door nieuwe kracht
Versterkt, en 't wufte Volk doet beeven voor mijn magt,
Met welk een oog ziet gij Palmire aen, en Seïde?

OMAR.

Van al de Kindren, die geroofd zijn door Hercide,
En, opgetrokken in het slaefsche juk der Wet,
Eén' Leer omhelzen met den grooten Mahomet,
Is niemant die U diend met min angstvalligheeden,
Vatbaerder hart heeft, noch meer Bijgeloofs beleeden.
Gij hebt geen' Musulman die zoo gehoorzaem leefd.

MAHOMET.

Geen' vijand heb ik, die mij meêr misnoegen geeft!
Zij minnen zich. Dit zij genoeg.

OMAR.

Zult gij misprijsen
Een teedre vriendschap, die ze elkanderen bewijsen?

MAHOMET.

Ken mijne woeden, hoor all' mijne zwakheên.

OMAR.

Hoe!

MAHOMET.

Gij weet genoeg wat drift mij overheerscht; waer toe
Mijn hartstogt mij vervoerd. Belast met 's Waerelds zorgen,
Omringt van onrust, van den avond tot den morgen,
Zwaei ik het Wierook als Aertspriester, draeg den Staf
Als Veldheer, en, als Vorst den Scepter tot aen 't graf.
Mijn leven is één strijd; van mij heb ik verdreeven;
Door matigheit, al wat de drift kan voedzel geven,
Voor-

Vooral den Wijn; die ons 't wellustig bloed verwekt. .
In heeten Zanden, daer geen schaduw' 't hoofd bedekt,
Op dorre Rotzen, heb ik, nevens U, verdraegen
De brandingen der lucht; daer vond ik mijn behaegen,
Al mijn belooning in de liefde alleen, die mij
Vertroost, het voorwerp strekt van mijne Afgoderij;
De God van Mahomet; de hartstogt die zijn zinnen,
Bij zijn staetzuchtigheit, beheerscht, en kan verwinnen!
Palmire schat ik, in 't bijzonder, boven all'
Mijne Echtgenooten. Denk hoe ik, in dit geval,
In minnenijd onstak; toen, voor mij neêrgeboogen,
Al schimpend zij haer' min bleed, met schreiende oogen!

OMAR.

En, hebt gij van dien hoon U-zelv' gewrooken?

MAHOMET.

'k Laet
U 't oordeel, hoe ik mij moet wreeken van dien smaet:
Hoor beider afkomst eerst: verfoei hen; ken mijn' tooren.
Zij zijn aen den Tieran, dien ik vervolg, gebooren.

OMAR.

Zopires Kindren! Hoe?

MAHOMET.

Ja! en Hercide bragt,
Gaf, al voor vijftienjaer', hunn' kindtsheit in mijn magt.
'k Bestont die adders in mijn' boezem op te kweeken;
Die, onbekend, mij door 't venijn der tongen steeken.
Ik stook 't bloedschandigvuur, dat in hunn' boezem blaekt,
Door beî mijn handen aen. 't Schijnt dat de Hemel maekt
Dat alle misdaên zich in dit Paleis vereenen;
Ik wil. . . Heur Vader komt; 'k moet hem gehoor verleenen;
De gramschap straeld en haet van 's grijsaerts aengezicht.
Neem acht op alles; dat Hercide zijnen plicht
Volvoer; hij doe de Poort, door zijne wacht, bezetten.
Gij, brengme voorts bericht; maer, wil, omzigtig, letten
Of ik den slagh, dien ik hem heb bereid, noch zal,
Noch moet weêrhouden, of mij spoeden tot zijn' val.

VYFDE TOONEEL.

ZOPIRE, MAHOMET.

ZOPIRE.

,, Ach, welk een ftraffe last komt mijne droefheit prangen!
,, Moet ik d'aertsvijand van het Menschdom hier ontvangen!

MAHOMET.

Tree toe; en, nademael de Hemel ons misfchien
Vereenen zal, kunt gijme ook zonder fchaemte zien.

ZOPIRE.

Ik fchaem mij maer om U alleen, wiens loofe listen
Op d'oever des verderfs ons bragten door uw twisten;
Om U, die 't Misdrijf zaeit, het Oorlogh met U voerd,
En, midden in den Vrede, ons Vaderlandt beroerd.
Uw Naem alleen verdeeld de Stammen hier, de Moeders
En Dochters, twisten met hunn' Mannen, Zoons en Broeders;
De Stilftand ftrekt U tot een middel, om het zwaerd
Te drukken in ons hart; de Tweedracht voegd uw aert!
Tieran uw 's Vaderlandts, die fchaemtloos zich bezondigt,
Is 't dus, dat gij den Vrede, en mij een' God verkondigt?

MAHOMET.

Zoo ik aen andren als Zopire antwoorden moest,
Zou ik geen Magt, als die, wier adem 't Al verwoest,
Doen fpreeken, 't Oorloghszwaert, of d'Alkoran zou toonen,
Dat Mahomet zich van geen' Sterveling laet hoonen;
De kracht van mijne ftem, die als den blikfem treft,
Zou hem verbreislen, die zich tegens mij verheft.
Maer, ik fpreek U als Mensch, en, zonder iets te heelen,
'k Gevoel mij al te groot om uwen waen te ftreelen.
Ken Mahomet; hoor wien hij is; wij zijn alleen:
Eerzuchtig ben ik, dit is 't Menschdom in 't gemeen;
Noit is mij Priefter, noit een' Koning voorgekomen;
Geen Veldheer heeft, veel min een Burger, ondernoomen,

Zoo

Zoo hoog een' aenslagh, als mijn brein heeft uitgedacht.
Elk Volk heeft, op zijn beurt, door Wetten, Oorloghsmagt,
Of nutte Kunsten, op den Aerdboôm uitgeblonken:
Dan d'Arabier alleen, in leedigheit verzonken,
Bleef in de brandende Woestijnen onbekend;
Maer, dat grootmoedig Volk ontdekte zich in 't end.
Nu is de nieuwe dagh van zijn geluk verscheenen.
Zie uit het Oosten naer het Westen, hoor het steenen
En klaegen Zuid en Noord. De strijdbre Persiaen
Ziet, druppende van bloed, zijn' Rijkstroon waggelend' staen;
Gansch Indiën geboeit; Egyptenlandt ontluisterd;
Den muur van Constantijn en al zijn' glans verduistert;
Het Roomsche Keizerrijk, dat groote lichaem, treurd,
Kwijnd eer- en levenloos; zijn leeden zijn verscheurd;
Op d'overblijfsels dier verdeelde Waereldleelen,
Verhoog ik d'Arabier, en deel mijn Rijksbeveelen.
't Verblind Heelal onbeert een' nieuwen Dienst; 't onbeert
Een nieuwe Boei; 't onbeert een' nieuwen God dien 't eerd.
Osiris wierd in gansch Egypten aengebeeden,
En Zoroaster door heel Azie; de Steeden
Op Kreta staerden op Vorst Minos; Numa wierd,
Met d'uiterste eerbied, in Italien gevierd;
't Was hen niet moeilijk aen een Volk, dat zonder Wetten,
En ongodsdienstig leefde, een zwakke Wet te zetten.
Ik kom, na duizendjaer', ontneem dier Wetten kracht,
Heb aen 't gansch Oosten een veel eedler juk gebragt;
Verdelg de valsche Goôn; en, baen mij zelv' de weegen,
Tot grooter Hoogheit als ik immer ben gesteegen!
Verwijt mij niet dat ik mijn Vaderlandt verdruk,
Daer ik 't aen d'onmagt van den Afgodsdienst ontruk;
Het onder éénen Heer en Koning zich doe buigen,
Op dat al 't Aerdrijk van zijn glori zou getuigen.

ZOPIRE.

Zie daer uw oogmerk dan! Gij zijt het wiens geweld
Het Oosten dwingt; die, naer uw wil, de Wetten steldt

Gij regt een bloedbad aen, en tracht de Stervelingen
Te denken doen als gij; de Waereld dus te dwingen;
Terwijl gij 't al verwoest, waer zich uw Leer verspreidt
Ach! zoo de dooling ons, dus lang, heeft omgeleid,
De nacht der loogen, in het duister, ons doed dwaelen,
Door welke fakkels wild gij ons met licht bestraelen?
Wat regt ontvingt gij, dat gij Leerd, dat gij Voorzegt,
Den Wierook draegd, en op de Heerschappij toelegt?

MAHOMET

't Recht dat een groote geest, standvastig in zijn oordeel,
Op 't wispelturig Volk gebruikt ten eigen voordeel.

ZOPIRE.

Wel hoe! moet ieder dan die moedig denkt en leefd,
Maer nieuwe boeien smeên die hij aen 't Menschdom geeft?
Mag ieder Muiter, zoo hij listig weet te liegen,
Met een geveinsd gelaet en deftigheit bedriegen?

MAHOMET.

Ik ken uw wanklend Volk. Ja. Het is nodig, dat
Het uit zijn dwaeling raekt, en mijne Leer omvat.
Breng uwe Goden voor! wat weldaên doenze U smaeken?
Wat lauwren hoord gij aen den voet hun's Altaers kraeken?
Maer uw laege aenhang, die na lofgerucht niet tracht,
Verzwakt de dapperheit; uw Wet maekt hen veracht;
De mijne kan de ziel verheffen en versieren.
Mijn Wet maekt Helden.

ZOPIRE.

Zeg roofzuchtige Arabieren,
Voer elders deze Les, het school der tierannij.
Roem in 't Medina, daer gij heerscht, uw dwinglandij,
Daer uwe Meesters, door uw list, U dienen moeten;
Daerge uw's gelijken ziet vernederd aen uw' voeten.

MAHOMET.

Gelijken! sedert lang erkenden Mahomet
Geen' Stervling hem gelijk! Medine ontvangt mijn Wet,
En Mekka zal eerlang aen mij gehoorzaem wezen;

Ge-

Geloofme, aenvaerd den Vreê, geen' ramp ſtaet U te vreeſen.

ZOPIRE.

De Vrede is in uw' mond, uw hart denkt anders; legt
Op geen bedriegen toe.

MAHOMET.

'tIs noodeloos gezegt.
Wij hoeven geen bedrog; maer kunnen 't U gebieden.
Op morgen, zal het geen ik nu verzoek geſchieden;
Op morgen, zal ik, in mijn juk, U dienstbaer zien;
Maer, heeden, wil ik noch uw' vriend zijn.

ZOPIRE.

Kan 't geſchien!
Wij vrienden! wij? ontmenschte! ach, waer van durft gij reppen!
Kend gij een' God die zulk een wonderdaed zou ſcheppen?

MAHOMET.

Ik ken een' magtigen, die nimmer weêrſpraek leid,
En, door mij, met U ſpreekt.

ZOPIRE.

Wie?

MAHOMET.

De noodzaeklijkheit,
Uw voordeel.

ZOPIRE.

Eer die knoop ons beide zal verbinden,
Zal zich de Hemel met de Hel vereenigt vinden!
Uw God is het belang; de mijne 't billijk recht;
Die vijandſchap kend geen verdrag. Zeg, waer op legt
Gij zulk een' grondſlag, die ons t'ſaemen zou verdraegen?
Nu, antwoord! is 't uw Zoon, door deezen arm verſlaegen?
Of 't bloed der mijnen, dat uw dolle hand vergoot?

MAHOMET.

Ja. 't Zijn uw Kindren. Ja; ken een geheim, zoo groot,
Waer van ik noch alleen bezitter ben gebleven:

Gij schreid om hun verlies; maer beide zijnze in 't leven.

ZOPIRE.

Zij leven! wat hebt gij gezegt? ô blijden dagh!
Zij leven! 't is van U, dat ik dit hooren mag!

MAHOMET.

In 't Leger opgevoed, hield ik ze in mijn vermoogen.

ZOPIRE.

Mijn bloed in slavernij! het diend! ziet U naer d' oogen!

MAHOMET.

Mijn goedheit heeft hun jeugd en jongkheit vaek gehoed.

ZOPIRE.

Hoe! heeft uw gramschap dan niet over hen gewoed?

MAHOMET.

Wij straffen 't Kroost niet om de misdaet van den Vader.

ZOPIRE.

Vervolg; meld mij hun lot! ai, spreek! verlicht mij nader!

MAHOMET.

Ik hou hun leven en hun' dood in mijne magt;
Ik maek U Rechter, spreek, uw uitspraek werd volbragt.

ZOPIRE.

Ik hen behouden! tot wat prijs? Kan 't U behagen
Dat ik mijn bloed geef? Moet ik hunne boeien draegen?

MAHOMET.

o Neen; maer, help mij, dat ik het Heelal verwin.
Geef Mekka over; ruim mij uwen Tempel in;
Uw ydel Bijgeloof toon een doorlüchtig voorbeeld,
Aen het verschrikte Volk, dat naer het voorbeeld oordeeld,
Verkondig d'Alkoran alom; buk U, en val
Aen mijne voeten; dien mij als Profeet: ik zal
Uw' Zoon dan daedlijk aen uw wenschen wedergeven,
Uw Dochter huwen, en, als Zwager met U leven.

ZOPIRE.

'k Ben Vader, Mahomet, en draeg een teeder hart,
Na vijftienjaer gemis en kommerlijke smart,
Mijn Kindren weêr te zien! te omhelzen! in 't aenschouwen,

In

In die omhelzingen, te ſterven! zoude ik houwen
Voor d' allerhoogſte gunst in al mijn lang verdriet.
Maer, zoo ik aen uw' Leer mijn vaderlijk Gebiet
Moet onderwerpen, of, met eigen hand, hen ſlaghten:
Ken mij dan, Mahomet, . . . Gij moet geen keus verwachten.
Vaer wel.

ZESDE TOONEEL.

MAHOMET, *alleen.*

Hooghartig, oud, onbuigzaam Opperhoofd!
Ik demp het oogwit, dat uw wreedheit zich beloofd.

ZEVENDE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR.

OMAR.

Gij moet wel wreed zijn, of wij alle zijn verlooren,
Men heeft mij het geheim der Dwinglanden doen hooren.
Op morgen eindigt het Beſtand, en morgen zal
Zopire Meeſter zijn, hij doemd U reeds ten val.
De helft des Raeds, die U geen wederſtand dorst bieden,
Veroordeeld U en doet ons overal beſpieden.
Men heet dien Heldenmoord een lijfſtraf; 't boos beleid,
Van 't duiſter gruwelſtuk noemt elk rechtmaetigheit.

MAHOMET.

Zij zullen mijne wraek gevoelen; die, verbolgen,
Hen, tot den laetsten Man, ten bloede zal vervolgen.
Zopire ſterve.

OMAR.

Dat rampſpoedig hoofd, zal, in
Zijn' val, all' d'andren voort doen buigen naer uw' zin.
Verlies geen' tijd.

MAHOMET.

Ik moet, onaengezien mijn' tooren,

De

De hand verbergen die het hart hem zal doorbooren;
En, d' achterdocht van mij afwenden, om 't Gemeen.

OMAR.

Hij is verachtens waerd.

MAHOMET.

Maer, word hier aengebeên.
Mij diend een' arm, die dat voorneemen doet gelukken,
Die, met dien moord belaên, mij laet de vruchten plukken.

OMAR.

Tot zulk eene euveldaed verzeeker ik U dan
Seïde.

MAHOMET.

Hoe! van hem?

OMAR.

Deeze is het werktuig van
Een' dergelijken moord. Gij hebt hem slechts te spreeken:
Hij is hier Gijselaer en kan U heeden wreeken;
Hem ziet Zopire in het geheim en onverzeld.
Uw Gunstelingen, daer gij mooglijk hoop op steld,
Zijn wel volvaerdig, dan, omzigtig; d' ondervinding
En jaeren, schoven het bewindsel, de verblinding
Des dartlen Bijgeloofs, van hun gezicht af; maer,
U diend een hart, dat, zeer eenvoudig, het gevaer
Braveerd; een' geest verliefd op eige slavernije.
De prille jonglingschap slaet acht op guichlarije;
Word ras vervoert, en hangt de Dweeperijen aen.
Seïde is het alleen, die U ten dienst moet staen;
Zijn driften zijn verslaefd, en wikken Wet noch Reden;
Maer, leerzaem als een Leeu volgt hij des leidsmans treeden.

MAHOMET.

Palmires Broeder?

OMAR.

Ja. 't Is die vermeetle Zoon
Uw 's trotsen vijands, en uw Medeminnaer! schoon

Hij zeer bloedſchandig mind!

MAHOMET.

Zijn Naem kan mij onzetten.
Het bloed mijn's Zoons ſchreeuwt wraek! die wraek zal hem verpletten.
Gij kend het voorwerp van mijn' dwaeſen minnegloed;
Dat zijnen oorſprongk putte uit een verfoeilijk bloed;
Gij ziet hoe ik alhier, omringt van mijn vijanden,
Een' Troon en Altaer zoek; maer, tevens d'Offerhanden;
Dat ik den Geest van 't Volk verleiden moet: vooral
Zoo ik Zopire met zijn Zoon bederven zal.
Welaen raedpleegen wij mijn haet, belang, en liefde,
d'Onwaerde drift die mij wegſleepte en 't hart doorgriefde,
De Godsdienst daer den Mensch aen onderworpen leefd,
En nooddwang die aen ons volkoomen vrijheit geeſt.

Einde des Tweeden Bedrijfs.

DER-

DERDE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

SEÏDE, PALMIRE.

PALMIRE.

Vertoef. Wat naer geheim bekommert uw gedachten?
Wat bloed wordt U gevergt? Wat Offer moet gij ſlaghten?
Begeef mij niet.

SEÏDE.

Men kend mij waerdig, en verkoor
Mijn arm tot 's Hemels dienst; mijn hart geeft reeds gehoor;
En Omar, wien ik in dit oogenblik moet vinden,
Zal, met duure eeden, mij aen Mahomet verbinden;
Ook ga ik zweeren om te ſterven voor de Wet;
En U getrou te zijn.

PALMIRE.

Maer, om wat rêen belet
Men, dat ik bij dien eedt zal tegenwoordig wezen?
Zoo 't mij veroorloofd wierd, had ik min ramp te vreeſen;
Want, Omar, verr' van mij te troosten, ſpreekt van bloed,
Gereed te ſtroomen; van verraed, dat gruwzaem woed,
En van verdeeldheên in de Raedsvergaderingen!
De vuuren blaeken! het gevaer ſchijnt aen te dringen!
't Beſtant loopt ras ten end; het ſtael is al geſmeed;
Men wapend zich ten ſtrijd; het Leger ſtaet gereed;
En, d' Opperpriester ſpreekt, zijn mond heeft noit bedroogen!
'k Vrees alles van Zopire; en ben om U bewoogen.

SEÏDE.

Kan ik geloven dat dit kwaed zijn hart bewoond!

In d'uchtentstond wierd ik, als Pandsman hem vertoond;
Maer, stond verbaest van zijn beminnenswaerde zeeden,
En voelde, inwendig, dat, een onbekende reden,
Een sterke drift, mijn ziel tot hem trok met geweld;
Al mijn vooroordeel lag, op eenmael, neêrgeveld;
Het zij 't ontzag, dat voor zijn' naem mijne eerbied wekte;
Aen mij de diepte van 't gevaerlijk hart bedekte;
Dan, dat het oogenblik, waer in ik, noch ontroerd
Van uwe ontmoeting, mij de zinnen hield vervoerd,
Haer smert vergeetende, en, in blijschap opgetoogen,
Niets kende als U alleen, en ik mij heb bedroogen!
Ik achtte 't mijn geluk zijn' Gijselaer te zijn;
Maer, haet hem nu, om dien bedriegelijken schijn.
Ondanks de gramschap die mijn reden moest verwinnen,
Is 't hart te haeten die men trachtte te beminnen.

PALMIRE.

Wat heeft de Hemel ons in alles wel gevoegd,
En onze zielen dus vereenigd en vernoegd!
Want, zonder mijne liefde, en zonder die volmaekte
Behagelijke drift, die onze harten blaekte;
Ja, zonder het onzag voor d'eens gestaefde Wet,
Mij ingeboezemd door den wijzen Mahomet,
Het zou mij wroegen, zoo 'k Zopire dorst betigten.

SEIDE.

Dat wij 't onnut berou daer laeten; kom, verrichten
Wij onze daeden naer de stem van Hem, dien wij
Nayvrig dienen. Ik ga heên. Onschuldig mij.
'k Moet dien geduchten eedt aenhooren en voltrekken;
Hij, dien ik zweeren zal, wil onze daegen rekken.
De Priesterlijke Vorst, die voor ons welzijn waekt,
Zal, van zijn handen, aen een min, die, zoo volmaekt,
En onbezoedeld is, den hoogsten zegen geven!
Vaer wel. Om U alleen waeg ik mijn bloed en leven.

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

PALMIRE, *alleen.*

Welk een naergeestigheit belet mijn ſtille rust.
Die liefde, al mijn geluk, voorheên, en hartelust,
Die dagh, zoo vaek gewenscht, ſchijnt mij een' dagh van
klachten.
Waer toe ſtrekt zulk een eedt, dien zij van hem verwachten?
't Schijnt alles mij verdacht; Zopire onſteld mij 't meest.
'k Aenbidde Mahomet, en nochtans kan mijn geest,
Op 't noemen van dien Naem, een kille ſchrik ondekken!
Offchoon de Held voor zich mijne achting kon verwekken,
Gevoel ik dat mijn vrees voor hem niet minder is.
Verlos mij, Hemelheer! van mijne onſteltenis,
Vreesachtig dien ik U, blind volg ik uw vermoogen;
't Behaege U om den vloed der traenen af te droogen
Waer in ik ſchier verdrink.

DERDE TOONEEL.

MAHOMET, PALMIRE.

PALMIRE.

Mijn Heer, gij zijt hier tot
Mijn hulp gezonden door een toegenegen lot.
Beſcherm Seïde.

MAHOMET.

Hoe! wat doet U dus onſtellen?
En, wat vreest gij voor hem, wanneer wij U verzellen?

PALMIRE.

ô Hemel! gij vergroot den druk die mij verplet.
Wat zeldzaem wonder! is de ziel van Mahomet
Verbaest! hoe! zie ik U voor d'eerstemael ontroeren?

MA-

MAHOMET.

Ten minsten moest ik 't zijn, daer gij die tael durft voeren.
Is 't dus, dat, voor mijn oog, uw zagte eenvouwigheit
Een vuur belijd, dat U besmet, mij hoon bereid.
Hoe! kon uw hart, dat voor mijn gramschap had te vreesen,
Gevoelens koestren, die ik niet heb onderwezen?
Dat hart, dat ik, met moeite en zorg, heb opgekweekt,
Is zoo ondankbaer, dat het mijn gebod weêrspreekt.

PALMIRE.

Wat zegt gij? beevend en verbijsterd, aen uw voeten,
Slaê ik mijne oogen neêr, beschaemt dat ze U ontmoeten.
Wel hoe, mijn Heer! was 't niet uw goedheit die zich aen
Ons overgaf, en hem zijn' wensch heeft toegestaen?
Die kuische banden, die de Hemel goed kon vinden,
Zijn hechte snoeren die ons meer aen U verbinden.

MAHOMET.

Ducht voor de strikken die de onachtzaemheit verward.
De misdaet volgt dikwerf de onschuldigste, en, ons hart
Laet zich bedriegen; liefde, en dolle driften, baenen,
Door haer gevlei, den weg tot biggelende traenen.

PALMIRE.

Verdenk mij niet; ik stel mijn bloed voor hem te pand.

MAHOMET.

Mind gij hem tot dien top?

PALMIRE.

Van toen Hercides hand
Ons aen 't geheiligd juk van U kwam dienstbaer maeken,
Deed die genegenheit ons beider harten blaeken.
Haer alvermoogend vuur, in kracht ons onbekend,
Groeide aen met onze jeugd, vermeesterde ons in 't end;
En was 't voortreflijk werk des Hemels; wiens vermoogen
Al onze neiging stuurd, geen' weêrstand kan gedoogen;
Dit leerde mij uw mond! Hoe! zou die Hemel van
Een liefde afkeerig zijn, die hij verwekte? kan

Ons onbezwalkt gemoet de waere deugd verlaeten?
Kan ik misdadig zijn?

MAHOMET.

Ja. Beef, niets zal U baeten.
Verwacht het hoog geheim dat ik ondekken moet;
Verwacht ook dat mijn ſtem U onderregt: wat goed
En oorbaer is, en, van wat kwaed men zich moet wachten.
Geloof mij maer alleen.

PALMIRE.

Wiens les zou ik betrachten?
Slavin van uwe Wet, en onderworpen aen
Uw kniën, blijft mijn hart met eerbied aengedaen.

MAHOMET.

Te veel hoogachting leid tot onerkentenisſe.

PALMIRE.

Neen. Zoo ik van uw gunst oit het geheugen misſe,
Dat zich Seïde haest', mij voor uw' oogen ſtraf.

MAHOMET.

Seïde!

PALMIRE.

Uw ſtreng gezicht maeld mij de gramſchap af!

MAHOMET.

Ga heên, herſtel U, ik gevoel geen' dwaeſen tooren.
'k Heb U beproefd, om uw gevoelens na te ſpooren;
Berust op mij; ſtel uw belangens in mijn hand.
Ten minsten ben ik dat vertrouwen waerdig: want,
Uw nootlot zal van uw gehoorzaemheit afhangen.
Indien ge aen mij behoord; ik zorg voor uw belangen;
Erken de weldaên die U worden toebedeeld;
En, wat des Hemelsſtem Seïde ook aenbeveeld,
Verſterkt zijn' tredt daer hem zijn plicht zal heên geleiden.
Hij ſtave zijnen eedt, en blijf uw gunst verbeiden.

PALMIRE.

Mijn Vader! twijfel niet, dat alles werd vervuld.
Ik ſtà U borg dat gij uw' wensch verkrijgen zult.

Seïde

Seïde aenbid U, meêr als hij mij mind. Zijn' Vader
Aenschout hij in zijn Vorst! wat Toevlucht is hem nader?
Ik neem de liefde tot getuige, dat ik al
't Vermoogen, 't geen ik op hem heb, aenwenden zal.

VIERDE TOONEEL.

MAHOMET, *alleen.*

Hoe! 'k ben, mijn's ondanks, den vertrouwling van haer liefde!
Hoe! haer gulhartigheit verbijsterde, doorgriefde
En stiet, onnosel, mij een' dolk in 't blaekend hart!
Onzaelge Vader! en gy Kinderen! benard,
Betwist myn glori vrij in uw rampspoedig leven.
Dees schrikkelijke dagh, staet U een proef te geven,
Wat mijn gehoonde min en blinde haet vermag.

VYFDE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR.

OMAR.

Zie endlijk nu den tijd om Mekka uw gezag
Te doen erkennen; en Palmire te bekooren.
Gij moet Zopire, die na rede niet wil hooren,
Nu alles hooploos staet, doen straffen; door zijn' dood
Werd uw vermoogen bij de Burgerij vergroot.
Seïde alleen, zal hier die groote daed bestuuren.
Hij heeft Zopires oor. Gij ziet die hooge muuren,
En 't stil Vertrek, dat gij kunt naedren, als 't U lust.
Daer zal, in dezen nacht, Zopire, als ieder rust,
Aen zijn Huisheiligdom het geurig wierook zwaeien,
Zijn' naer geprangden geest met ydle wenschen paeien;
Seïde, dronken door den yver voor uw Wet,
Staet hem daer te Offren aen uw' wil, ô Mahomet!

MAHOMET.

Dat hij het doe; hij moet dien Vadermoord voltrekken;
Hij zij het werktuig; maer, hij zal 't ſlachtoffer ſtrekken.
Mijn wraek, mijn vuur, mijn wet, mijn zeekerheit, 't beſluit
Van zijn aenſtaende lot, loopt alles hier op uit.
Gelooft gij, dat zijn woede en moet, de jeugd en jaeren,
In Bijgeloof gekweekt, zijn krachten évenaeren?

OMAR.

Hij is alleen bekwaem om U ten dienst te ſtaen.
Palmire, op dat ze U dien, port zijne hand noch aen.
Liefde en Geestdrijverij verdubblen zijne krachten;
De kracht dier zwakheên doet hem het gevaer verachten.

MAHOMET.

Hebt gij zijn hart wel hecht verbonden aen den eedt?

OMAR.

De ſchrik des toeſtels maekt dat hij niet avrechts treed;
't Hoogwaerdig Altaer doet hem voor den meineed beeven.
Ik heb het moordgeweer hem in de hand gegeven;
En 't Bijgeloof vervuld zijn hart met razerij.
Hij komt.

ZESDE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR, SEÏDE.

MAHOMET.

Oprechte Zoon van Allah! nader vrij.
Verſtaê zijn'hoogſten wil, die ge aen uw hart hoort ſpreeken;
Men moet zijn' Dienst, men moet vooral zijn Oneer wreeken.

SEÏDE.

ô Wijtvermaerde Vorst! aen wien ik ben verloofd,
Gij zijt, door 't hoogst beſtuur, Profeet en Opperhoofd,
En hebt op mijn beſtaen een onbepaeld vermoogen.
Verlicht, in deeze zaek, mijn dikbenevelde oogen:
Verſchaft een Schepſel wraek aen d' Ongeziene Magt?

MAHOMET.

Uw krachteloose hand zal 't Menschelijk geslacht,
Dat ongodsdienstig leefd, een' schrik aenjaegen kunnen.

SEÏDE.

Ach! zonder twijfel zal die Magt mij moed vergunnen,
En Overwinnen doen in een' beroemden strijd.

MAHOMET.

Doe slechts 't geen zij beveeld; en d' eer hangt van uw vlijt.
't Betaemd U, blindeling zich naer heur wil te rigten,
Aenbid en tref; uw hand bezwijken zal noch zwichten;
Naerdien dat de Engel van de Dood U waepend, met
Den Vorst des Leegers.

SEÏDE.

Spreek: wat Dwingeland verzet
Zich tegens U? Wiens bloed moet ik U hier doen vloejen?
Wat Vijand Offren?

MAHOMET.

Hem, dien Mahomet verfoejen
En eeuwig haeten zal; die ons verdruktte, en noch
Vervolgt; Hem, die mijn Leer belasterd van bedrog;
Hem, die mijn' Zoon vermoordde in d'opgang van zijn leven;
Het bloed diens Vijands moet ge aen mij ten Offer geven.
In 't kort, Zopire!

SEÏDE.

Hoe!.. Van hem?.. Zou dan mijn hand...

MAHOMET.

Vermeetle! schroomt gij dien ontzinden Dwingeland?
Zult gij bedenken, gij! en heiligschendig wezen?
Verr' van mij, zulke die stoutmoedig zijn, die vreesen,
Hun oordeel vellen, en uit eigene oogen zien!
Wie overweegen en mij wederstand durft biên,
Is niet gebooren om mijn Wetten te betrachten.
In stilte en ootmoed hebt ge alleen uw' roem te wachten.
Spreek! weet gij wien ik ben? Weet gij, in welk een' Oord

 Gij,

Gij, uit mijn mond, den wil des Hemels hebt gehoord?
Zoo, ondanks Mekka in zijn dwaeling blijft gezeeten,
Die Stadt het Vaderlandt der Volken word geheeten;
Haer Waereld Tempel aen mijn Wet is toegezegt?
Het Koningrijk der Aerde aen mij is toegelegd,
En ik geschaepen ben tot aller Volkren Voorspraek;
Zoo Mekka heilig is; spreek: weet, of kend gij d'oorzaek?
d'Aertsvader Ibrahim zag hier het levenslicht;
Hier rust zijn heilige Asch in 't prachtig Grafgestigt. *
Die Ibrahim, wiens hand, gehoorzaem 's Hoogstens Wetten,
Het slagtmes op den strot van zijnen Zoon dorst zetten,
Versmoorde om Hem de stem des bloeds, bij 't brandaltaer!
En, als men Zijnen hoon door U, gansch zonderbaer,
Wil wreeken! wij het bloed, Hem toegekend, U vergen;
En gij verkooren zijt, durft gij ons weiflend tergen!
Onwaerdig Musulman! Afgodendienaer! dien
Een' andren Meester; ga, tracht hem naer 't oog te zien.
't Loon was U toegekend, Palmire aen U beschooren;
Maer, gij braveerd Palmire, en mij, en 's hemels tooren.
Verachtlijk werktuig van zijne allerhoogste wraek!
Onduik de schicht; zie toe, eer zij uw hoofd genaek;
Vlucht! dien mijn Vijanden! kruip onder hunne voeten.

SEÏDE.

'k Geloof uw Hemelstem, en zal dien misslag boeten.

MAHOMET.

Gehoorzaem, tref: beverwt van 't godloos bloed, verdien
Het Eeuwig Leven; zorg datwe ons gewrooken zien.

tegen Omar.

„ Verlaet hem niet; blijf hier omtrent; en op zijn daeden
„ Hou steeds een waekzaem oog; zijn drift zou ons ligt
„ schaeden.

ZE-

* *De Musulmans geloven, in Mekka het Graf van Abraham te bezitten.*

ZEVENDE TOONEEL.

SEÏDE, *alleen.*

Een Grijsaert, aen wiens Hof ik Pandsman ben, vermast
Van levensjaeren en van tegenſpoeden, past
Mij dien te moorden? Hoe! zal ik dan wederſtreven?
Een Offer word geleid aen 't Outer, moet daer ſneven,
Bied geenen wederſtand, en, 't bloed behaegd den Heer!
Tot die groote Offerhande ontving ik last; noch meêr,
Ik heb den eedt geſtaefd, en moet dien ook voltrekken.
Kom tot mijn hulp, ô Gij! wiens arm de ſchrik kan ſtrekken
Der Dwingelanden, die uw gramſchap vallen doet;
Voeg uw verwoedheit aen mijn' onverſaegden moet;
Laet, door uw kracht, mijn hand die heilge daed volvoeren,
ô Engel des verderfs! wiens magt mij aen komt roeren,
Kom! zet uw wreetheit op den bodem van mijn hart.
Helaes! wat zie ik?

ACHTSTE TOONEEL.

ZOPIRE, SEÏDE.

ZOPIRE.

Gij onzet! hoe, dus benard?
Zie 't oogwit dat mij hier geleid met meer genoegen;
Rampſpoedig Gijſelaer! dien 't lot mij toe kwam voegen,
Ik heb, met harteléet, U 't allereerst ondekt
Bij mijne vijanden. De Stilſtant heeft geſtrekt
Om 't doodlijk oogenblik der moorderij te ſtaeken;
Die opgehouden ſtroom kan weêr een' weg zich maeken.
Ik zeg niets meer; maer, mijn bekommerd hart geniet
Geen waere rust: naerdien het uw gevaer voorziet.
ô Waerdig voorwerp, dat mijn traenen kon verwekken!

Gedoog dat U mijn huis een toevlucht mag verstrekken!
Geniet daer veilig het genoeglijk levenslicht;
Onzeg mijn bede niet.

SEÏDE.

„ô Hemel! ô mijn plicht!
„Zopire! waerom word gij door de zucht gedreven,
„Om mij te hoedden, om te waeken voor mijn leven!
„Daer ik gereed sta, om uw bloed te plengen? Ik?
„Wat ziet, wat hoort mijn ziel, in dit bange oogenblik?
„Vergeef mij Mahomet! ik ben geheel bewoogen.

ZOPIRE.

Misschien staet gij verzet om 't innig meededoogen,
Seïde! Ik ben een Mensch, wiens liefdeplicht beveeld;
Den ongelukkigen, wiens ramp men ligt verbeeld,
In zijnen wederspoet all' onderstandt te toonen.
Verdelg, ô Goden van dit Landt waer in wij woonen!
Den geen', die, met vermaek, des menschen bloed vergiet.

SEÏDE.

Hoe lief vertroost die tael mijn kommerlijk verdriet!
De vijand van mijn Wet kend dan de deugd!

ZOPIRE.

Wij vreesen,
Mijn Zoon, dat U haer kracht noch onbekend zal wezen!
Aen welk een dwaeling geeft ge U over? uw gemoet,
Door 's Dwinglands Wet gevormt, keurd geene daeden goed
Ten zij ze zijn door een Muhammedaen bedreven.
Gij zijt slechts vatbaer voor uw 's Meesters les gebleven,
En toont uw afkeer, eer gij mijn gevoelen kend;
Dat dwaes vooroordeel, aen 't metaelen juk gewend,
Houd uw onnosel hart in zijnen strik gewonden.
'k Vergeef de dooling, die gij door de snoode vonden
Van Mahomet omhelst, hoe zeer ze uw welzijn schaed.
Maer spreek: gelooft ge een Wet die wrok beveeld en haet?

SEÏDE.

„Ach! ik gevoel dat ik mijn' eedt niet zal betrachten
Mijn

Mijn hart, mijn Heer, zou dat U haeten? 't moet U achten!

ZOPIRE.

„ Hoe vaek ik met hem ſpreek, hoe meer ik hem waerdeer,
„ Zijn ongeveinsde jeugd verbaest mij langs hoe meêr.
„ Kan 't mooglijk zijn dat eên Soldaet van dien ontzinden
„ Bedrieger, dan den weg wist tot mijn hart te vinden!
Wie zijt ge? Uit welk een bloed hebt gij het licht gezien?

SEÏDE.

Ik ken geen Vrienden, 'k heb maer eenen Meeſter, dien
Ik, tot dit oogenblik, mijn' dienst had toegezwooren;
Maer, die mijn zwakheit heeft verraên, in U te aenhooren.

ZOPIRE.

Kend gij geene Ouders die uw troost zijn in 't verdriet?

SEÏDE.

Zijn Leeger was mijn wieg, zijn Tempel het gebied.
Ik heb noch Vaderlandt, noch nabeſtaende Maegen:
Van all' de Kindren, hem ter Schatting opgedraegen,
Heeft niemant oit zoo mild in zijne gunst gedeeld.

ZOPIRE.

„ Ik prijs d'erkentenis die hij mij niet verheeld.
De weldaên hebben 't recht, zijn magtig ons te winnen.
Goôn! moest juist Mahomet U weldoen en beminnen?
Hij heeft voor Vader aen Palmire en U verſtrekt.
Hoe komt het dat gij beeft? uw hart die zucht ondekt?
Gij wend U van mij af! uw vliegende oogen treuren!
Een naer berou ſchijnt U den boezem opteſcheuren.

SEÏDE.

Helaes! wie mist dat in een' kommerlijken ſtaet?

ZOPIRE.

Zoo 't U waerachtig treft, zijt gij onſtrafbaer. Laet
Mij U behoedden; kom! het bloed ſtaet hier te ſtroomen.

SEÏDE.

„ ô Hemel! moet door mij hem 't leven zijn benoomen!
„ ô Eeden! ô Palmire! ô Gij geduchte wraek!

ZOPIRE.

Begeef U in mijn magt, beef zoo gij twijfeld; ſtaek
Dit marren; kom! uw lot zal van de keus afhangen.

NEGENDE TOONEEL.

ZOPIRE, SEÏDE, OMAR, GEVOLG VAN MUHAMMEDANEN.

OMAR, *ſchielijk inkoomende.*

Trouloozel wat doet gij? De Vorst wacht met verlangen.

SEÏDE.

Waer ben ik? Hemel! ach, waer ben ik? en waer toe
Zal ik beſluiten? 'k Zie alom uw ſtrenge roê.
Waer vlucht ik? en waer zal ik mijne ontroering ſmooren?

OMAR.

Aen 's Konings voeten, die bij d'Eeuwige is verkooren.

SEÏDE.

Ik vlieg, ô ja; 'k verzaek een' eedt waer van ik gruw.

TIENDE TOONEEL.

ZOPIRE, *alleen.*

Vertoef Seïde! waer ... maer, hij ontvlucht mij nu.
Hij gaet wanhoopig, vol zwaermoedige gedachten.
Mijn hart ontvlied mij en zou hem te volgen trachtten.
Het medelijden, zijn berou, gezicht, en vlucht,
Doen op mijn zinnen al te veel geweld. Ik ducht
Voor ongeval. Welaen; wij volgen zijne ſchreeden.

ELFDE TOONEEL.

ZOPIRE, PHANOR.

PHANOR, *hem een' brief overgevende.*

Lees deeze lettren, die, een oogenblik geleeden,
Een Arabier aen mij, in 't heimlijk, overgaf.

ZOPIRE, *na dien geleezen te hebben.*

Hercide!.. wat heb ik geleezen? Goôn! uw straf
Herkeerd in goedheit na een ramp van zestighjaeren!
Hercide wenscht om mij te zien, en te openbaeren
Het lot der Kindren, mij ontrukt, door zijn geweld!
Zij leven! Mahomet houdze in 't gareel bekneld!
Seïde kan geen Stam, noch Bloedverwanten vinden!
Palmire onkundig, kend noch Maegschap, Huis noch Vrinden!
Mijn Kindren!.. zwakke hoop, waer aen ik geen gehoor
Verleenen moest; ik vrees voor uw gevlei, dat, door
Die overdenkingen, mijn zinnen zou verleien.
ô Gij mijn bloed! deeld in mijn blijschap en mijn schreien!
Mijn hart kan dat geweld, die onrust niet weêrstaen;
Ik vlieg, ik zal terstond hen beide omhelzen gaen...
Ik blijf... ik wankel, en mijn droeve vrees leend de ooren,
Gansch luistergraeg, om na de stem des bloeds te hooren.
Welaen; zien wij Hercide, in 't midden van den nacht,
Hij werde, omzigtig, in die galerij gebragt;
Dat wij hem hooren bij het Outer, daer mijn traenen
De Goôn vermoeiden, die mij mooglijk uitkomst baenen.
Hergeeft, gij Goden! mij mijn Kinderen, hergeeft
De deugd twee harten, die een Schelm bedorven heeft.
Zijn zij mijn Kindren niet, heb ik dien ramp te vreesen,
Ik zalze Aenneemen; want, ik wil hunn' Vader wezen.

Einde des Derden Bedrijfs.

VIER-

VIERDE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR.

OMAR.

Ja, van dat groot geheim is 't Eedtgespan ondekt;
Uw leven loopt gevaer, uw glori word bevlekt.
Seïde, niettemin, zal zich gehoorzaem draegen;
Maer, eer zijn hart, door U bemoedigt, 't feit dorst waegen,
Heeft hij dat schrikkelijk geheim bekend gemaekt.

MAHOMET.

ô Hemel!

OMAR.

Weet ook, dat Hercide voor hem waekt.

MAHOMET.

Wel nu! wat denkt Hercide?

OMAR.

Een teeder Meededoogen
Houd voor Zopire, zoo het schijnt, hem gansch bewoogen.

MAHOMET.

Hercide is zwak, mijn vriend; de zwakheit baerd verraed;
Hij sidder, zoo zijn tong 't geheim ontvallen laet!
'k Weet middlen tegens dat gevaer, zoo 't mij belaegdde.
Ben ik gehoorzaemt?

OMAR.

'k Heb gedaen 't geen U behaegde.

MAHOMET.

Vervaerdigen wij dan het overig. Welaen!
Men moet, noch in dit uur, Zopire doen vergaen,
Of zelf omkoomen. Zoo hij sterft zal, met genoegen,
Al dit verschrikte Volk aen mijne zij zich voegen.
Zie daer dan d'eerste trap; maer, hebt gij wel betracht,
Dat

Dat aen Seïde, als hij zijn Offer heeft geslagt,
Ook in dien zelven stond het leven word benoomen;
En, is 't vergif gereed waer door hij om moet koomen?

OMAR.

Stel U gerust.

MAHOMET.

Men zij omzigtig; dat ons groot
Ontwerp bedekt blijf in de schaduw van de dood.
Maek alles vaerdig om het hart, waer uit Palmire
Den oorsprong trok en bloed, te treffen in Zopire;
Draeg zorg datze onbewust blijf van haer Stam en Lot.
Verduistren wij den nacht van haer geboorte, tot
Haer eigen welzijn, en voor mij. Door slinksche weegen
En dwaelingen heb ik de Zege alom verkreegen.
Vergeefs sprootze uit het bloed dat ik verfoei. Men heeft
Geen Bloedverwanten, als men des onkundig leefd.
De stem des bloeds, haer kracht en indruk, die wij kennen,
Beguichlen 't hart, en doen aen 't loos bedrog gewennen.
Natuur is, in mijn oog, niets dan gewoonte; en die
Gewoonte is oorzaek dat ik mij gehoorzaemt zie;
Ook strek ik haer ten steun in alles. Ons begeeren
Is, dat zij in mijn' arm zal vallen, mij zal eeren
Op d'asch van haer geslacht, dat zij noit heeft gekend.
Haer hart, waer in misschien de staetzucht staet geprent,
Laet, door de hovaerdij, zich heimlijk ligt verrukken,
Wanneer 't zijn Meester als een slaef ziet nederbukken.
Maer, 't uur genaekt waer in Seïdes hand aen mij
Zijn' Vader Offren moet, gints, in die galerij,
Ten aenzien zijner Goôn. Laet ons van hier vertrekken.

OMAR.

Zijn waggelende gang kan U de drift ondekken,
Die zijn gehoorzaem hart in hem onbranden doet.

TWEEDE TOONEEL.

MAHOMET *en* OMAR, *vooraen*, *maer ter zijde*; SEÏDE, *in 't achterste van het Tooneel.*

SEÏDE.

Ontzaghelijke plicht dien ik volbrengen moet!

MAHOMET, *tegen Omar.*

Door andre daeden, kom! verzeekren we ons vermoogen.

DERDE TOONEEL.

SEÏDE, *alleen.*

De kracht der rede houd mijn zinnen opgetoogen.
Eén woord van Mahomet hield mij geheel verward;
Maer, toen hij me overviel met heilge schrik, mijn hart,
Dit deugdbeminnend hart, liet zich niet overtuigen.
Indien de Hemel heeft gesprooken, zal ik buigen.
Gehoorzaemheit! wat valt gij naer en bang en zuur!

VIERDE TOONEEL.

SEÏDE, PALMIRE.

SEÏDE.

Palmire, wat begeerdge in dit onzalig uur?
Wie voerd U in een plaets zoo aeklig voor ons beiden?

PALMIRE.

De vrees en liefde zijn 't, Seïde, die mij leidden;
Mijn traenen, ziedend heet, besproeien, wat geluk!
Uw handen, zuiver noch van het onmenschlijk stuk!
Gaet gij dien gruwelmoord volvoeren en uwe eeden?

SEÏDE.

Mijn uitverkooren schat! hoogst van mij aengebeeden!

Spreek,

Spreek, fchik mijn woeden! dat uw oordeel mij verligt;
Leer mijn' verdwaelden geest; beftuur mijn' arm en plicht;
Zijt mijn Orakellot, dat ik niet kan bevatten.
Waerom moet zich mijn hand met 's grijsaerts bloed befpatten?
Is Mahomet alleen d'Uitlegger van dien last?

PALMIRE.

Beef voor het onderzoek, dat ons vooral niet past.
De groote Mahomet hoord onze diepe zuchten,
Slaet onze traenen gade, en ziet onze ongenuchten.
Elkeen onziet in hem het Opperhoofd; ik weet
Niets meêr; wie twijfeld ftaet op 't glibbrig pat, gereed
Tot vallen; en de Magt die we, op zijn voorbeeld, eeren,
Is die Volmaektheit die hem fteeds doet triomfeeren.

SEÏDE.

Zij is 't, naerdien gij haer geloofd en aenbid; maer,
Mijn driefte onweetenheit kan niet bevroedden, daer
Zij eeuwig goed is, hoe haer deugden het gehengen,
Dat ik dien doodtflaght met mijn handen moet volbrengen.
Ik weet, ja, al te wel, dat ik niet twijflen moet;
Dat 's Priefters hand noit wroegd al ftroomd het Offerbloed;
Dat, door des Hemelsftem, Zopire wierd veroordeeld;
Dat ik 't Nakoomlingfchap gefchikt ben tot een voorbeeld;
Dat mij het zwijgen voegd als Mahomet gebied!
En, moedig, dat hij aen mijn hand d'uitvoering liet
Van 's Hemels gramfchap, wilde ik zijnen vijand flaghten;
Maer zie! eene andre magt weêrhield mijn' arm en krachten:
Ten minften, toen ik dien rampzaelgen zag, genoot
Ik minder bijftand dien mijn zwak geloof mij bood.
Vergeefs ried mij de plicht Zopire te verpletten;
De menschlijkheit kon in mijn hart dien moord beletten.
Dan, met wat gramfchap, en, hoe minzaem en bedaerd,
Berispte Mahomet dien alte zwakken aert!
En met wat grootheit, wat gezag, klonk mij in d'ooren
Zijn ftem, die daedlijk mijn gevoelens deed verfmooren.

Wat

Wat is de Godsdienst ook ontzagbaer in zijn magt!
Ik heb de woede weêr hervoeld in al haer kracht;
Palmire, ik ben te zwak, van doodſlaght gansch afſchuwlijk:
Die toorn, hoe heilig, komt me onmenschlijk voor en gruwlijk;
Al dat gevoelen, zoo onzeeker, prangt mij 't meest;
De heiligſchending maekt mijn ſtugge ziel bevreest.
'k Ben niet gebooren om een moordenaer te wezen!
Maer hoe! 't wierd mij gelast! en 'k heb den eedt te vreeſen!
Ik ſtort noch traenen van verdriet en razerij!
Gij ziet Palmire, mij, ten prooi des ſtorms, 't getij
Oproeien, in den ſtroom van tegenſtrijdigheeden,
Die aendrijft en weêrhoud mijn zwakke wil en reden.
Het ſtaet aen U, bepael mijn' wankelenden zin;
Want, onze harten zijn vereend door wedermin.
Maer, zoo dat Offer van mijn hand niet word doorſtooken,
Zie ik den knoop, die ons verbinden zou, gebrooken.
't Is tot dien prijs alleen dat ik Palmire ontvang.

PALMIRE.

Ik ben den prijs des bloeds! Zopires ondergang!

SEÏDE.

De Hemel heeft het dus, en Mahomet beſlooten.

PALMIRE.

De liefde is dan zoo wreed! zal zij hem 't hart doorſtooten?

SEÏDE.

't Is aen zijn' moordenaer dat Mahomet U geeft.

PALMIRE.

Wat gruwelijke gift!

SEÏDE.

Zoo hij bevoolen heeft:
Dat ik de liefde dien, den Godsdienst hoog moet achten.

PALMIRE.

Helaes!

SEÏDE.

Gij kend den vloek, die eeuwig ſtaet te wachten
Aen d'ongehoorzaemheit, de ſtraf die hem verzeld.

PAL-

PALMIRE.

Indien de Heer zijn wraek had in uw hand gesteld,
Hij 't Offer eischte dat gij hem hebt opgedraegen? . . .

SEÏDE.

Wel nu! wat moest ik doen, zoo ik U zou behaegen?

PALMIRE.

Ik beef!

SEÏDE.

'k Verstae 't. Wel aen; gij spreekt zijn Vonnis uit.

PALMIRE.

Wie? ik!

SEÏDE.

Gij hebt het dus begeerd.

PALMIRE.

ô Wreed besluit!
Wat gruwzaem Vonnis moest mijn dollen mond ontglippen!

SEÏDE.

De Hemel leend uw stem. Ik hoor van uwe lippen
Zijn laetste Orakeltael afrollen; en zijn Wet
Vervul ik. Dit is 't uur waer in hy zijn gebed;
In 't heimlijk, doen moet aen de Afgoden die wij haeten:
Verwijder U, Palmire.

PALMIRE.

Ik kan U niet verlaeten.

SEÏDE.

Beschou den moord niet, die, in dit droeve oogenblik;
Mijn hand volvoeren zal. Ga; vlucht, verberg uw' schrik,
Dees plaets strookt aen 't Vertrek van den Profeet, zijne ooren
Zijn luisterscherp; hij kan die mondgemeenschap hooren.

PALMIRE

Die achtbre Grijsaert zal dan sneuvlen, op zyn last!

SEÏDE.

Van dat groot Offer staet aldus de schikking vast:
Mijn hand moet hem, bij 't haer, ter aerde nederrukken,
't Geheiligd stael, driewerf, in zijnen boezem drukken,

En 't Altaer in zijn bloed omwerpen op den grond.

PALMIRE.

Hij sterven door uw hand! mijn hart gevoeld de wond.
Daer is hij. Hemel! . .

VYFDE TOONEEL.

SEÏDE en PALMIRE *vooraen;* ZOPIRE, *achter in het Tooneel, bij een Altaer.*

ZOPIRE.

ô Gij Goden dezer Landen!
Godn! die gereed staet te bezwijken voor de handen
Van ongodvruchtigen; voor d'allerlaetstemael
Smeek ik U, voor U-zelv', in staemelende tael:
Het Oorloghsvuur herrijst, de moord staet op te koomen,
En zijne woede zal de Stadt vol bloed doen stroomen;
ô Goden! zoo gij 't lot van eenen Schelm ontziet.

SEÏDE, *tegen* PALMIRE.

Gij hoord zijn lastertael!

ZOPIRE.

De dood demp mijn verdriet.
Hergeeft mijn Kindren, doet mij in hunn' armen sterven;
Zij luiken mij 't gezicht; laet ik dien troost verwerven.
Helaes! sloeg ik geloof aen 't geen mijn hart voorzeid,
Zoo heeft uw goede hand hen in de Stadt geleid.

PALMIRE, *tegen* SEÏDE.

Zijn Kindren! wat zegt hij?

ZOPIRE.

ô Goden! mijn vertrouwen!
Ik stierf van blijschap zoo ik hen weêr mogt aenschouwen!
Bemidlaers van het lot, waek over hen; dat zij
Zoo denken als ik denk; 't gelukk' hun bet dan mij.

SEÏDE

SEÏDE.

Hij neemt de toevlucht tot zijn valſche Goôn! vertraegen
Wij niet.

Hij trekt zijn ponjaerd.

PALMIRE.

Wat gaet gij doen?

SEÏDE.

U waerd zijn! U behaegen!
Den Hemel dienen! Dit gewijde ſtael is aen
Hem toegeheiligd; Hem vermag geen wraek te ontſtaen.
Gaen wij; dat mijne hand zijn' vijand om doe koomen!
Ziet gij die ſtreeken bloeds niet langs dien wand neêrſtroomen?
Die ſchimmen dwaelen? en dat ſpook, zoo ijslijk groot!

PALMIRE.

Wat zegt ge?

SEÏDE.

Ik volg uw tred, Staetsdienaers van de dood,
Gij toond mij 't Outaer, gij beſtiert mijn' arm en krachten.
Welaen!

PALMIRE.

Neen, te veel ſchrik verward ons in gedachten.
Blijf hier.

SEÏDE.

Het is te laet. Ik nader... 't Outaer beeft!

PALMIRE.

Dit werkt de Hemel, die zijn' wil te kennen geeft.

SEÏDE.

Port hij me tot den moord, of, wil hij 't opzet ſtooren?
De ſtem van zijn' Profeet klinkt weder in mijne ooren,
Zij laekt mijn buigzaem hart en mijnen zagtten aert.
Palmire.

PALMIRE.

Ach!

SEÏDE.

Hef alle uw begeertens Hemelwaert.

Ik ga hem treffen!

Hij vertrekt en gaet achter het Outaer, waer Zopire geknield legt.

ZESDE TOONEEL.

PALMIRE, *alleen.*

Ik bezwijk, ô droeve smartte!
Wat ijsselijke stem verheft zich in mijn harte?
Hoe komt het dat mijn bloed, mijns 's ondanks, zich ontsteld?
Indien de Hemel wil dat zijne hand hem veld,
Voegd mij het klaegen dan, en past mij 't ondervraegen?
'k Gehoorzaem. Van waer komt de wroeging mij dan knaegen?
Helaes! wat hart weet of het juist de deugd betracht?
Of ik bedrieg mij, of de moord is reeds volbragt.
Ik hoor een doodtsch geluit en jammervolle klachten.
Helaes!

ZEVENDE TOONEEL.

SEÏDE, PALMIRE.

SEÏDE, *neêrslagtig en versuft.*

Waer ben ik? wie herroept mijn geest en krachten?
Ik zie Palmire niet, die zich ontrokken heeft!

PALMIRE.

Wel hoe! kend gij haer niet die voor Seïde leefd?

SEÏDE.

Waer zijn we? zeg!

PALMIRE.

Wel nu! kon 't uwe Wet gehengen?
Moest gij dien droeven eedt, dat ijslijk stuk, volbrengen?

SEÏDE.

SEÏDE.

Wat zegt gij?

PALMIRE.

Heeft uw Dolk Zopire 't hart doorboord?

SEÏDE.

Zopire!

PALMIRE.

Hemel! die in diepe ſtilte ons hoord!
Vervolg zijn' geest niet; hij verdwaeld van 't ſpoor der reden.
Kom! vluchten wij van hier.

SEÏDE.

Ik kan niet verder treeden.

Hij zet zich.

Ach! ik herzie den dagh! mijn kracht verzaemeld vast.
Zijt gij 't Palmire?

PALMIRE.

Wat hebt gij gedaen?

SEÏDE.

Mijn last

Hij rijst weêr op.

Gehoorzaemt!.. Hoopeloos heb ik hem aengegreepen.
'k Beſtond mijn Offer bij het grijze haer te ſleepen.
Gij, Hemel! waerd, toen gij 't begeerde, zeer verwoed.
Van ſchrik bevangen, heb ik bevende in zijn bloed
Het ſtael gedompeld dat daer toe mij was gegeven.
Ik wou verdubbelen; die grijsaert eer hij 't leven
Ontglippen liet, gaf in mijn' arm een' naeren kreet;
Natuur had in zijn oog, dat ſtervend ſtond, ontleed
Het merrekteeken dat mijn gruweldaed afmaelde,
En, met een kille kou mijn ziel verſchriktte! ik faelde
Hem af te maeken en vervloek mijn gruweldaed.

PALMIRE.

Kom! vlucht na Mahomet; zijn hulp komt ons te baet.

Gij ſtaet hier in gevaer bij 't lichaem van Zopire.
Volg mij.

SEÏDE.

Ik kan niet. Ach! ik ſterf. ô Mijn Palmire!

PALMIRE.

Wat wreede ontroering of zijn hart zoo zeer benauwt?

SEÏDE, *ſchreiende.*

Zoo gij hem met de Pook had in de borst beſchoud,
Zijn' laffen moordenaer aenziende met meêdoogen!
Ik vluchtte; maer, gelooft gij dat zijn zwak vermoogen,
Om mij te roepen, all' zijn krachten heeft vergaerd?
Hij trok het ſtael uit zijn doorwonde borst; bedaerd
Beſchoude hij me, en ſprak: Seïde, och! mij zoo waerden;
Maer ongelukkigen! wat deed U dus ontaerden?
De ſtem, het naer gezicht, de minnelijke tael,
Die deerniswaerde Man, en dat bebloedde ſtael,
Vervolgen voor uw oog mij noch, en, doen mij beven!
Wat hebben wij gedaen?

PALMIRE.

Men komt, 'k vrees voor uw leven.
Vlucht, in den naem der Min, die onze harten heeft
Vereënigt.

SEÏDE.

Ga; verlaet hem wien het al begeeft.
Waerom beval die Min dat Offer aen mijn handen?
Neen, wreede, zonder U, en uwe liefdebanden,
Had ik den Hemel noit gehoorzaem kunnen zijn.

PALMIRE.

Gij hoond mij door verwijt, die in mijn druk verkwijn.
Helaes! meer als het uw' voeld zich mijn hart verpletten.
Mijn waerden Minnaer! wil mijn wanhoop toch beletten.

Zopire, na zich opgeheven te hebben van achter het Outer, daer hij den ſlagh ontvangen heeft, verſchijnt, leunende op het zelve.

SEÏDE.

SEÏDE.

Wat voorwerp zie ik, dat mijn wanhoop meêr vergroot?

PALMIRE.

't Slaghtoffer van den haet, dat, worstlend met de dood,
Zijn bloedig lichaem poogt, met kracht, na ons te sleepen.

SEÏDE.

Wel hoe! gij gaet na hem!

PALMIRE.

Van wroegingen beneepen,
Zwicht ik voor 't medelij', dat mij heeft overheerd;
Ik kan het niet weêrstaen, naerdien hij hulp ontbeerd.

ACHTSTE TOONEEL.

ZOPIRE, SEÏDE; PALMIRE.

ZOPIRE, *naderende en door Palmire ondersteunt.*

Helaes! strek gij ten steun aen mijn verzwakte stappen.

Hij zet zich.

Seïde, ondankbre! moest uw hand mijn bloed aftappen?
Gij schreid! dees naklacht volgt te spade op razerij.

NEGENDE TOONEEL.

ZOPIRE, SEÏDE, PALMIRE, PHANOR.

PHANOR.

Wat ijslijk voorwerp, Goôn! vertoond zich hier aen mij?

ZOPIRE.

Zoo ik Hercide zag... ach! Phanor, treê toch nader;
Zie hier mijn' moordenaer.

PHANOR.

O Misdaed! 't is uw Vader.

SEÏDE.

Wie?

PALMIRE.

Hij!

SEÏDE.

Mijn Vader!

ZOPIRE.

Goôn!

PHANOR.

Hercide, op 't uiterst, heeft
Mij dit ondekt, eer hij den lesten doodsnik geeft,
Hij ziet, hij roept, hij poogt zieltoogend mij te spreeken,
En schreeuwd: het is noch tijdt, voorkoom de gruweltreeken
Die Mahomet volvoerd; belet een' Vaderslaght;
Ontruk Seïde 't stael, of 't schelmstuk word volbragt!
Ik, de vertrouwling van dat helsch geheim, moet sneven;
't Is Mahomet wiens last den Beeker mij deéd geven;
Vlieg, haest U, onderregt Zopire aenstonds: dat hij
De Vader van Seïde en van Palmire is.

SEÏDE.

Gij!

PALMIRE.

Mijn Broeder!

ZOPIRE.

ô Natuur! ô mijn geliefde Kindren!
ô Goden! die voor hen mijn neiging noit woud hindren,
Gij zult mij zeekerlijk verlichten. Ach! mijn Zoon,
Wie heeft dien gruwel U, dien Vadermoord geboôn?

SEÏDE, *zich aen zijn knien nederwerpende.*

De liefde van mijn plicht en van mijn Volk, 't geweeten
En godsdienst; alles wat den Mensch kan dierbaer heeten,
Bloes dat afschuwelijk misdrijf in mijn verstand.
Hergeef, hergeef dat stael aen mijn verwoedde hand.

PALMIRE, *geknield, en Seïdes arm weêrhoudende.*

Ach! Vader, ach! mijn Heer, tref mijn angstvallig harte,

Ik

Ik ben 't alleen die hem aenporde. ô Wrange smartte!
De bloedschand was voor ons den loon voor Vadermoord.

SEÏDE.

De Hemel straft ons niet genoeg, die alles hoord.
Treft gij uw moordenaers.

ZOPIRE, *hen omhelzende.*

'k Omhels U! zou ik wreeken?
De Hemel liet in ramp mij noit zijn gunst onbreeken;
Hij mengd den top van schrik met d'overmaet van vreugd.
Ik dank mijn nootlot, en ik sterf; leefd gij verheugd.
ô Gij! wien nu mijn hart heeft stervend weêrgevonden,
Seïde, en gij Palmire! aen mij zoo naeu verbonden,
Om 't overschot des bloeds, dat uit mijn wond noch vloeid,
Het vaderlijke bloed dat beider hand besproeit;
Wreekt U, wreekt mij; maer, zorgt dat gij niet om moogt
koomen.
Het uur genaekt, mijn Zoon! dat gij niets hoeft te schroomen;
't Bestant is uit; dat mijn ontwerp zijn vrijheit laet;
De Goden hadden noch meêlij' met zoo veel kwaed;
Uw handen konden zich ten halven maer bevlekken;
Het Volk staet met den dagh naer dit Paleis te trekken;
Mijn bloed zal het ter wraek geleidden; dan zal ik
Den Booswicht straffen zien. Verbeid dat oogenblik.

SEÏDE.

Mijn Vader, ach! ik vlieg terstond: ik zal U wreeken,
Het Monster vellen, wiens verraed ons is gebleeken;
Mij zelve straffen . . .

TIENDE TOONEEL.

ZOPIRE, SEÏDE, PALMIRE, PHANOR, OMAR, GEVOLG *en* SOLDAETEN *van* OMAR.

OMAR.

Grijp Seïde, en houd hem vast.

Men help Zopire, en boei den moorder, op mijn' last.
Vorst Mahomet ſtraft hen die's Hoogſtens Wet verſmaeden.

ZOPIRE.

Wat zie-ik? Hemel! welk een top van gruweldaeden?

SEÏDE.

Hoe dan! ſtraft Mahomet?

PALMIRE.

Verwoedde Dwingeland!
Hij? die den moord, beval, den dolk gaf door uw hand!

OMAR.

Men heeft hem niets belast.

SEÏDE.

Ga, ik verdien die ſlaegen,
Dat allerſchriklijkst loon van 't Bijgeloof te draegen.

OMAR.

Soldaeten, volg mijn' wil.

PALMIRE.

Trouloofen! neen, blijft ſtaen.

OMAR.

Mevrou, gehoorzaem, zijt gij voor hem aengedaen.
De dappre Mahomet beſchermt U, en zijn tooren,
Gereed te treffen, ſtild zich in U aen te hooren.
Gij moet me bij dien Vorst verzellen.

PALMIRE.

Hemel! zijt
Mijn hulp! dat mij de dood van zoo veel ſchrik bevrijd.

Men geleid Palmire en Seïde naer binnen.

ELFDE TOONEEL.

ZOPIRE, PHANOR.

ZOPIRE, *tegen Phanor.*

Men rukt hen wech! ô Goôn! ô mij rampzalig Vader!
De ſlagh die mij ontzield is honderdwerf min kwaeder.

PHA-

PHANOR.

De daegeraed licht aen, het Volk komt op ter wraek;
Men waepent zich alom, en handhaeft uwe zaek.

ZOPIRE.

Stut gij mijn' tredt, welaen; ik hoop dat ik zal ſtraffen
Den Huichelaer wiens list mij bijſtand dorst verſchaffen;
Ten minſten, ſtervende, aen zijn woede ontrukken, mijn
Twee Kindren, die 'k bemin, ſchoon zij mijn Moorders zijn.

Einde des Vierden Bedrijfs.

V IJ F.

VIJFDE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

MAHOMET, OMAR, GEVOLG *van* MUHAMMEDANEN, *in 't verschiet van het Tooneel.*

OMAR.

Zopire sterft, en dit verbaesde Volk, bewoogen
Met zijne smart, ziet hem in 't stof reeds neêrgeboogen.
't Profeetendom en Ik, bezield door uwen geest,
Onkennen d'oorzaek van dien moord te zijn geweest.
Hier doen we aen 't domme Volk, dat woedend is, bezeffen:
Dat de eige hand die U beschermt hem dus kwam treffen;
Daer weenen wij met hen; beloven wraek van 't feit;
Gints roemen wij uw deugd en uw zagtmoedigheit.
Men hoord ons, juicht, en buigd zich neder, op het hooren
Van uw' doorluchten Naem die d'Opstand doet versmooren,
Wiens overblijffel als 't geweld der golven bruischt,
Dat, na 't bedaeren van den storm, langs d'oevers ruischt,
Wanneer het blij gelaet des hemels word vernoomen.

MAHOMET.

Dat wij dien snellen vloed in zijnen loop betoomen.
Heeft reeds mijn Leeger om de Wallen post gevat?

OMAR.

Het trok te middernacht naer deeze ontroerde Stadt;
Held Osman leidde 't hier, langs ongebaende weegen.

MAHOMET.

Moet ik steeds strijden, en bedrog aen 't Menschdom pleegen!
Seïde is onbewust dat hij, dolzinnig, heeft
Het bloed vergooten dat hem in zijne aders zweeft!

OMAR.

Wie kan hem dat geheim in eeuwigheit doen hooren?
't Zal met Hercides dood in 't eenzaem graf versmooren.

Hij

Hij gaet hem volgen, en zijn dood begint. Gij weet
Hoe ik dat werktuig van uw wraek vernielen deed,
En 't doodelijk venijn wist in zijn bloed te brengen,
Het geen mijn voorzorg in zijn' Beeker had doen mengen.
Hij onderging de ſtraf eer 't misdrijf wierd volbragt;
Terwijl hij aen 't Altaer zijn Offer ſleept en ſlaght;
Terwijl zijn hand het hart des Vaders zou doorſtooten.
Droeg hij de dood reeds in zijne aderen beſlooten.
Hij is in hechtnis en zijn ſterfuur naderd vast.
Intusſchen houde ik hier Palmire, op uwen last.
Palmire zal aen uwe Ontwerpen dienſtig weezen,
En zeer gehoorzaem zijn, zoo haer niet ſtaet te vreeſen
Dat ge aen Seïde uw gunst zult weigren, op haer bê.
Ik ſterk haer in de hoop; ze is leerzaem en gedwee;
De ſtilheit heerscht op haer' bevreesden mond; haer harte
Aenbid U, en toond geen misnoegen in zijn ſmartte.
Wetgever, Koning en Profeet in Mekka! zij
Voltooit al uw geluk! maer, hoe! ze is ons nabij;
Men leidze, levenloos en ſiddrend voor uwe oogen!

MAHOMET.

Ga, dat mijn Krijghsmagt werde in ſlaghorde aengetoogen.

TWEEDE TOONEEL.

MAHOMET, PALMIRE, GEVOLG *van* MAHOMET, *en van* PALMIRE.

PALMIRE.

Waer ben ik Hemel? ach!

MAHOMET.

Zijt zoo neêrſlagtig niet;
Ik heb het nootlot van het Volk en uw verdriet
Gewoogen. 't Groot geval, dat billijk U deed ſchrikken,
Blijft een geheim het geen de Hemel dus wou ſchikken.
Van uw onwaerde boei, voor altoos, vrij geſteld,

Zijt gij gewrooken, en beveiligd van 't geweld.
Beschrei Seïde niet; laet mij alleen beheeren
Het wederberstig lot, den Sterveling regeeren.
Zorg voor U-zelf alleen. En, zoo ge mij bekoord,
Zoo gij aen Mahomet als Dochter toebehoord,
Weet: dat een eedler lot, blijft ge uw geluk betrachten,
Een' hooger' luister U, misschien, noch staet te wachten!
Voer, onbeschroomt, uw' wensch ten hoogsten top van eer;
Vergeet Seïde, met al wat voorbij is, weêr;
Dat uw voorleedene denkbeelden zich versmooren,
Op 't zien der grootheit daer ik U toe heb verkooren.
Uw hart beantwoordde aen mijn goedheit, en weêrstreef
Mijn Wetten niet, naerdien ik die aen 't Aerdrijk geef.

PALMIRE.

Wat hoor ik? Hemel! wat weldaeden? welke Wetten!
Bedrieger! die uw hand dorst in mijn bloed besmetten.
Ga; ik verzaek U; Beul van mijn geslacht! dees smaed
Onbrak aen mijne elende, onbrak aen uwen haet.
Zie daer dan dien Profeet, zoo heilig in zijn zeeden!
Dien Koning, dien ik heb gediend en aengebeeden!
Gedrocht! wiens helsche list dien aenslag heeft bedagt,
Die twee onschuldigen tot heiligschending bragt;
Mijn jeugd misleidde; van het bloed van mijne Maegen
Geheel bezoedelt drupt, durft gij mijn hart mij vraegen?
Uw Overwinning staet noch wankelbaer; het kleed
En momtuig legt verscheurd; de wraek maekt zich gereet!
Hoord gij die schreeuwen? hoord gij dat gegil? Mijn Vader
Vervolgt U uit zijn Graf! de moordkreet vliegd al nader.
Ik zie men wapend zich, verdeedigt, en ontrukt
Uw woede, op 's Hemels wil, de prooi die gij verdrukt.
Mogt ik mijn handen aen uw dooden romp verzaeden;
All' de uwe sneuvlen zien, en, in hun bloed mij baeden!
Mogt Mekka, met Medine, en Azia, voor mij
Uw boosheit straffen en vervloekte huichlarij!
De Waereld, die door U verwoest is, en bedroogen,
Zich

Zich schaemen van haer juk, en breeken 't voor uwe oogen!
Mogt uw Geloofsleus, door bedrog aen 't licht gebragt,
Veracht zijn, eeuwig, tot in 't laetste Nageslacht!
'Mogt ook de Hel, wier bang geschreeu zoo dikwerf dreigde
Den geen' wiens doorzigt in uw Wet naer twijfel neigde,
Die Hel, het naer verblijf van droefheit, angst, en pijn,
Voor U alleen bereid, uw endloos erfdeel zijn.
Zie daer 't gevoelen dat uw gunst in mij verwekte!
De hulde en wenschen die mijn hart aen U ondekte.

MAHOMET.

Ik ben verraên, ik zie 't; maer, hoe het wezen mag,
En wie gij zijn moogt, buig U onder mijn gezag.
Weet dat mijn hart...

DERDE TOONEEL.

MAHOMET, PALMIRE, OMAR, GEVOLG *van* MAHOMET, *van* PALMIRE, *en van* OMAR.

OMAR.

Mijn Vorst, ach! alles is verlooren!
Hercide, in 't sterven, heeft al uw geheim doen hooren.
Het Volk is onderregt, het wapend zich, en steld
Seïde in vrijheit, groeit in Oproer, pleegd Geweld.
d'Ontzinde meenigte verheft dat ijslijk schreien,
Terwijl zij 't zielloos lijk hun's Opperhoofds geleien:
Seïde trekt vooraen, en, met een heesch geluit,
Port hij elkeen ter wraek, en sterkt het moordbesluit.
Dat bloedig lichaem van Zopire is 't vreeslijk teeken,
Waer heen de Stadt loopt om zijn' dood op U te wreeken.
Hij schreid en schreeuwt: Ik ben een Vadermoordenaer;
De droefheit sterkt zijn woede, en voerd hem in 't gevaer;
Een helsche Razernij houd zijn verstand bezeeten;
Men gruwd van uwe Leer en Wetten en Profeeten.

'T Man-

't Manhaftig krijghsvolk, dat, in deezen nacht, de Poort
Van 't fiddrend Mekka U zou openen, meê voort-
Gedreven, en van woede en yver ingenoomen,
Verheft, wanhoopende, zijn' arm; dreigd op te koomen.
Het krijghstrompetgeklank bemoedigt hun ter wraek.

PALMIRE.

ô Oppergoedheit! help d'onschuldige in zijn zaek!
Sla toe.

MAHOMET.

Wel nu! wat vreest ge?

OMAR.

Aenschou ons uwe vrinden;
Die, tegens het gevaer gehard, zich hier bevinden,
Getroost, om, nevens U, dien Oproer 't hoofd te biên.
Men zal ons moedig aen uw voeten sterven zien.

MAHOMET.

Alleen zal ik hen wel verdeedigen. Zij stellen
Zich hier; en zien in 't endt wat Koning zijn verzellen.

VIERDE- en laetste TOONEEL.

MAHOMET, OMAR, *en hun* GEVOLG *van d'eene;* SEÏDE, *en 't* VOLK *van d'andere zijde;* PALMIRE, *en haer* GEVOLG, *in 't midden van het Tooneel.*

SEÏDE, *met een Ponjaerd in de hand; maer, reeds verzwakt door het vergif.*

Volk! wreekt mijn' Vader, vliegd! en grijpt dien Booswigt aen.

MAHOMET.

Volk! hoord uw' Meester, wienge alleen ten dienst moet staen.

SEÏDE.

Hoord zulk een Schrikdier niet, en volg me!... ô Alvermoogen!

Welk

Welk een beneeveling verdikt zich voor mijne oogen!

Hij naderd en ſtruikeld.

Slaen wij!... ô Hemel! 'k ſterf.

MAHOMET.

Ik Overwin!

PALMIRE, *naer Seïde loopende.*

Volbragt

Uw hand, mijn Broeder, dan alleen de Vaderſlaght?

SEÏDE.

Kom! nadren wij; maer hoe!.. wat Magt doet mij bezwijken?

Hij valt in d'armen van een' des Volks.

MAHOMET.

Al wie vermeetel is moet alzoo voor mij wijken.
Verſtokte geesten, wien een blinde drift onſteekt,
Die mij durft lasteren, en die Zopire wreekt,
Deeze arm alleen, die al het Aerdrijk leerde vreeſen,
Kan U ook ſtraffen die durft wederſpannig wezen;
Hij, die zijn woord mij en zijn' blikſem overgaf,
Zoo ik mij wreeken wil, verbrijſelt U tot kaf.
Rampzaeligen! kend zijn' Profeet en Wet! Hij oordeeld
Als Rechter tusſchen Ons, en ſteld hem tot een voorbeeld;
Nu hij op 't oogenblik zijn ſtraf gevoeld en hand.

PALMIRE.

Mijn Broeder! hoe! uw Volk ſchrikt voor dien Dwingeland!
Zij alle ſtaen verplet en beven op zijn rede,
Hij onderwijst hen nog de Wet die hij zelv' ſmeedde.
En gij Seïde ook, gij!

SEÏDE, *in d'armen der zijnen.*

De Hemel ſtraft mijn kwaet.
Onwillig pleegde ik zulk een gruwlijke euveldaed!
Vergeefs, mijn Zuster, hield de deugd mijn hart bezeeten.
Gij beef Boosdoender! voor de wroeging van 't Geweeten:
Beſchou het blikſemvuur dat d' Almacht heeft bereid
Voor Stigters van bedrog, van moord, en ſchelms beleid;
De ſtraf maekt zich gereed; ſchrik! d'Offers zijn vergaderd.

E Keer;

Keer, van haer, Hemelheer! de dood af die mij nadert.

P A L M I R E, *ontroerd.*

Neen, Volk, het is geen straf van 's Hemels Opperheer.
Neen. Buiten twijfel het vergif.

M A H O M E T, *haer in de rede vallende, en daer na zich tot het Volk wendende.*

Trouloozen! leer
Strafbaere aenslagen noit weêr tegens mij te brouwen;
Kom, in des Hemels wraek mijn wettig recht aenschouwen.
De dood heeft en natuur mijn stil geroep gehoord.
De dood verdeedigt mij, gehoorzaemd aen mijn woord;
Zij heeft op zijn verbleekt gelaet mijn wraek getoogen,
En staet gereet op U te vallen voor mijne oogen.
Alzoo zal mijnen toorn mijn Vijanden verslaen;
Alzoo de dwaelingen mijn straf doen ondergaen,
Ook d'opstand van het hart, en d'innigste gedachten.
Ondankbren! die het licht en leven ligt dorst achten,
Zijt dankbaer, en erkent uw' Opperpriester; vlied
Vlucht Tempelwaerd, tot dat ge mij bevreedigd ziet.

Het Volk vertrekt.

P A L M I R E, *van haer ontroering bekoomende.*

Houd stand. Mijn Broeder kwam door zijn vergif te sneven.
Gedrocht! zijn dood zou dus rechtvaerdig U doen leven.
Door Guichlarijen en Bedrog hebt ge U Vergood!
Onzaelge Moorder van al mijn Geslacht! doorstoot
Mijn' boezem, kom! beneem mij 't leven door uw handen.
ô Broeder! voorwerp van een liefde, zoo vol schanden
En afschriks! dat ik U ten minsten volg in 't graf.

Zij werpt zich op den Ponjaerd van haer' Broeder.

M A H O M E T.

Men wederhoud ze.

P A L M I R E.

Ik sterf. Bedrieglijk Mensch! Sta af.
Ik wil U niet meer zien; en vlei mij, in mijn sterven,
Dat onze eenvouwigheit zal beter lot verwerven

In

In het toekomende. Gij moest Regeeren; Gij
Regeerd; het Aerdrijk zucht reeds in uw ſlavernij.

MAHOMET.

Zij is me ontrukt!.. Ach! zij alleen kon mij behaegen;
Haer dood heeft mij de vrucht van 't wanbedrijf ondraegen!
Gevloekte Vijand van haer daegen! waer toe ſtrekt
Uw Overwinning die met gruwlen is bevlekt?
Daer zijn dan Wroegingen! 'k gevoelze inwendig woeden!
Mijn misdaên teiſteren mijn hart met geesſelroeden!
Aenbidlijk Werktuig van 't Ontwerp door mij geſmeed,
Ik deed U dienen tot des Menſchen ramp en leet!
Ik lasterde U; maer, blijf met ootmoed U nog vreeſen;
Schoon mij 't Heelal aenbid, zal ik veroordeeld wezen!
't Is vruchteloos dat ik uw ſtraf t' onduiken poog;
'k Bedrieg mijn eigen niet, ſchoon ik den Mensch bedroog.
Rampſpoedig Huisgezin, dat ik verbolgen ſlaghtte,
Wreek d'Aerde en U; kom! wreek den Hemel die 'k verachtte;
Ontruk mij 't daghlicht, en dit trouloos hart, tot haet
Gebooren, dat van woede en toorn bezwangert gaet.
En gij, wil zoo veel ſchande in uw geheugen ſmooren;
Beſcherm mijn' roem, en doe mijn zwakheit nimmer hooren.
't Beſtuur des Aerdrijks, dat mijn Wetten reeds erkend,
Zoo ik ondekt wierd, viel, en nam een deerlijk endt.

Einde des Vijfden- en laetſten Bedrijfs.

DICHT-

DICHTKUNSTIGE WERKEN

van het Kunstgenootschap

ARS SUPERAT FORTUNAM.

INWEIDING van dit KUNSTGENOOTSCHAP, door J. VAN HOVEN, 1733.

DE UITVAERT VAN HET VRYJE METZELAERSGILDE, Kluchtspel, 1735.

DE BELACHELIJKE MINNAER; of de DEVOTE SERENADE, Kluchtspel, 1737.

HET LEVENDIG ORGEL, Kluchtspel, 1742.

DE ELECTRICITEIT; of PEFROEN MET HET SCHAERPSHOOFD GEELECTRICEERD, Kluchtspel, 1746.

HET ZONNE-HOF, of het VERLICHTE PALEIS VAN PHOEBUS, Voorspel, 1753.

DE SCHIPBREUK, of het FEEST DER ENGELSCHE MATROOSEN, Pantomimespel, 1753.

DE LOTERY, Verlustingspel, 1754.

DE GESCHIEDENIS VAN DEN HOED, 1756.

DE COURANT, Kluchtig Blijspel, 1768.

HET LEVEN IS EEN DROOM, Blij-Heldenspel, 1768.

DE INËNTING, Kluchtspel, 1768.

EDIPUS, Treurspel, 1769.

HET BELACHELIJK CONCERT, Kluchtspel, 1769.

HET HOF DER STILHEIT, 1770.

DE DWEPERY, of MAHOMET DE PROFEET, Treurspel, 1770.

De Ongedrukte zijn:

DE DOOD VAN KAREL, KROONPRINS VAN SPANJE, Treurspel,

MARGARETA VAN BEIEREN, GRAVINNE VAN HOLLANDT EN ZEELANDT, Treurspel, *en*

DE STOMMEN, Blijspel.

